

**UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO
PRAHA**

**BAKALÁŘSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM
2012 – 2013**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Ljuba Natalie Masset

Význam vzdělávání pro integraci cizinců

Praha 2013

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Jarmila Salivarová

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR COMBINED (PART TIME) STUDIES

2011 - 2012

BACHELOR THESIS

Ljuba Natalie Masset

**The importance of education for integration of
foreigners**

Prague 2013

The Bachelor Thesis Work Supervisor: PhDr. Jarmila Salivarová

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 29.03.2013

Ljuba Natalie Masset

Poděkování

Chtěla bych poděkovat paní PhDr. Jarmile Salivarové za její pomoc při vedení mé bakalářské práce.

Anotace

Teoretická část bakalářské práce se zabývá vysvětlením pojmů souvisejících s integrací cizinců, zmiňuje počet cizinců v ČR, uvádí příklady institucí pracujících s cizinci a rozebírá specifika vzdělávání cizinců. Empirická část bakalářské práce na základě rozhovorů odpovídá na dvě otázky: Existují při integraci cizinců do společnosti překážky? Integrují se cizinci, kteří úspěšně absolvují integrační kurz či studium lépe do společnosti?

Klíčové pojmy

Cizinci, integrace, kvalitativní průzkum, lektor, pozorování, rozhovory, student, vzdělávání.

Annotation

The theoretical part of the bachelor's thesis explains the meanings of terms related to the integration of foreigners, mentions the number of foreigners in the Czech Republic, provides examples of institutions working with foreigners, and examines the specifics of the education of foreigners. The empirical part of the bachelor's thesis is based on interviews and answers two questions: "Do any obstacles exist during the integration process of foreigners?" and "Can the foreigners who successfully complete the integration course or study better integrate in society than other? "

Key words

Education, foreigners, integration, interview, lecturer, observation, qualitative research, student.

OBSAH

ÚVOD	9
1 DEFINICE ZÁKLADNÍCH POJMŮ	11
1.1 Integrace	11
1.2 Cizinec	11
1.3 Integrace cizinců	11
1.4 Negativní jevy související s integrací cizinců	12
1.5 Migrace	17
1.6 Imigrace	18
1.7 Imigrant	18
1.8 Uprchlík	19
1.9 Azyl	19
1.10 Azylant	19
1.11 Výchova a vzdělávání	20
1.12 Vzdělávání cizinců	24
2 CIZINCI V ČESKÉ REPUBLICĚ	27
2.1 Demografické údaje	27
2.2 Organizace zabývající se prací s cizinci a právní předpisy související s integrací a pobytem cizinců	30
2.3 Sociální zabezpečení cizinců v České republice	31
3 VZDĚLÁVÁNÍ CIZINCŮ V ČESKÉ REPUBLICĚ A JEJICH SPECIFIKA.....	34
3.1 Bariéry cizinců ve vzdělávacích zařízeních	34
3.2 Jazyková bariéra	35
3.3 Sociokulturní odlišnost	36
3.4 Informovanost cizinců	37
3.5 Sociální kontakty	38
4 PRŮZKUM PROCESU INTEGRACE U CIZINCŮ ÚČASTNÍCÍCH SE INTEGRAČNÍHO STUDIA	41
4.1 Cíl průzkumu	41
4.2 Průzkumný vzorek	41
4.3 Metoda průzkumu	41
4.4 Realizace průzkumu	41
4.5 Průzkum se studenty	42
4.6 Rozhovor s lektory	55
4.7 Vyhodnocení průzkumu a formulace hypotéz	61
ZÁVĚR	62

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	63
SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ	68

ÚVOD

Vzdělávání hraje velmi důležitou roli v životech nejen majoritní společnosti, ale i v životě cizinců. Na rozdíl od většinové populace se však cizinci musí potýkat i s takovými obtížemi jakými jsou např. jazyková bariéra, neznalost kulturních tradic, či kulturní šok, xenofobie nebo diskriminace. Z těchto a dalších důvodů je velmi důležité vzdělávání cizinců pro proces jejich integrace a další možné profesní či osobní uplatnění. Každým rokem stoupá počet cizinců v české společnosti i v českých vzdělávacích zařízeních. To zapříčiňuje mnohé situace, s kterými se musí stát, společnost i sami cizinci vyrovnávat.

Tato bakalářská práce je nazvána „Význam vzdělávání pro integraci cizinců“. Jedním z důvodů volby tohoto tématu je osobní zkušenost autorky s integrací cizince do většinové společnosti, kdy autorka odešla do zahraničí a začala zde budovat nový život a prošla postupně celým integračním procesem, včetně osvojení si zcela nového jazyka a studia na vysoké škole. Tato zkušenost byla natolik ovlivňující a takovým způsobem motivující, že se autorka rozhodla tématem integrace zabývat i nadále a začala pracovat s imigranty a jejich dětmi a mohla jim tak alespoň částečně předat své osobní zkušenosti a zároveň je tím i zúročit. Dalším důvodem volby tohoto tématu je i současná situace v Evropě i ve zbytku světa. Již od nepaměti lidé migrují. V různých zemích světa panují velmi odlišné životní podmínky a mnozí lidé tak odchází do jiných zemí za lepším životem i v dnešní době. Např. v rámci EU je zaručen volný pohyb osob. Z tohoto důvodu je z administrativního hlediska mnohem jednodušší než kdykoli dříve usadit se v jiné členské zemi. Avšak usadit se a začít znova ve zcela jiném jazykovém či kulturním prostředí není vůbec jednoduché.

Tato bakalářská práce bude rozdělena do čtyř kapitol. První kapitola se bude zabývat vysvětlením teoretických pojmů souvisejících s integrací cizinců v ČR. Uvedeny zde budou pojmy jako např. integrace, cizinec, integrace cizinců apod. Kapitola se bude dále věnovat vysvětlení pojmů jako jsou např. vzdělávání či vzdělávání cizinců atd.

Druhá kapitola bude věnována demografickým údajům v souvislosti s cizinci na území ČR a na českých školách a vývoji těchto údajů. Zároveň zde budou zmíněny

institute zabývající se prací s cizinci a právní předpisy související s cizinci a uvedeny informace k sociálnímu zabezpečení cizinců v České republice.

Třetí kapitola bude věnována specifikům ve vzdělávání cizinců. Budou zde uvedeny pojmy jako např. bariéry cizinců ve vzdělávacích zařízeních, jazyková bariéra, sociokulturní odlišnost, informovanost či sociální kontakty cizinců.

Čtvrtá kapitola se bude zabývat samotným průzkumem vlivu vzdělávání na integraci cizinců. Tato kapitola bude obsahovat jednotlivé rozhovory s cizinci, budou zde zmíněna vyhodnocení výsledků.

Cílem této práce je pokusit se zjistit, zda dochází při integraci cizinců do společnosti k problémům či překážkám a pokud ano, definovat je a pokusit se navrhnout řešení těchto problémů. Dalším cílem této práce je zjistit, zda se cizinci, kteří se účastní integračního kurzu či studia, lépe integrují do společnosti.

TEORETICKÁ ČÁST

1 DEFINICE ZÁKLADNÍCH POJMŮ

1.1 Integrace

Integrace znamená začleňování jedince do společnosti. Koncepce integrace cizinců uvádí, že lze „*integraci cizinců vymezit jako proces, v jehož průběhu dochází ke sjednocování domácího obyvatelstva a přistěhovalců v jednu společnost. Jedná se o proces dvoustranný, který vyžaduje přizpůsobování ze strany cizinců na straně jedné a vytvoření podmínek pro integraci cizinců v přijímající společnosti na straně druhé.*“¹

1.2 Cizinec

Cizincem se dle zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky rozumí každá fyzická osoba, která není občanem České republiky, a to včetně občanů EU.²

1.3 Integrace cizinců

Ministerstvo vnitra České republiky označuje integraci cizinců za proces postupného začleňování imigrantů do struktur a vazeb společnosti domácího obyvatelstva. Jedná se o komplexní jev, který je přirozeným důsledkem migrace, a který má své politické, právní, ekonomické, sociální, kulturní, psychologické a náboženské aspekty.³ „*Integrace je nepřetržitý oboustranný proces, který se opírá o vzájemná práva a odpovídající povinnosti přistěhovalců i hostitelské společnosti.*“⁴ „*Integrace cizinců je charakterizována jako dvoustranný proces, který zahrnuje vzájemné přizpůsobení se*

---

¹ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Koncepce integrace cizinců*. [online]. [cit. 2013-02-05]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/5E0034D8EC/\\$File/ci1main2.doc](http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/5E0034D8EC/$File/ci1main2.doc)

²MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Cizinec*. [online]. [cit. 2013-02-05]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/terminologicky-slovník.aspx>

³MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Integrace cizinců*. [online]. [cit. 2013-02-05]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/terminologicky-slovník.aspx>

⁴NIESSSEN, J. a Y. SCHIBEL. *Příručka o integraci pro tvůrce politik a odborníky z praxe*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2005. s. 5. ISBN 80-86878-24-4.

ze strany cizince i ze strany české společnosti.”⁵ V rámci integrace cizinců je důležité, nejen aby cizinec byl včleňován do společnosti, nýbrž aby i společnost jeho přijímala. Vágnerová uvádí: „Podmínkou úspěšné integrace je změna postojů majoritní společnosti.“⁶

1.4 Negativní jevy v souvislosti s integrací cizinců

Česká společnost je na rozdíl od některých západních států jakými jsou např. Německo nebo Francie vůči cizincům značně uzavřená. Čeští občané obvykle od cizinců očekávají plné přizpůsobení se českým zvykům a normám a naučení se českému jazyku. Obecně lze říci, že některé cizince či menšiny je česká majoritní společnost schopna lépe přijmout než jiné. Tato schopnost cizince a menšiny přijmout je značně ovlivněna předsudky obyvatel, ale také ovlivňováním médií (vykonstruované kauzy v souvislosti s některými menšinami či medializování kauz spojených s cizinci či menšinami). V české společnosti se lze setkat s negativními jevy v souvislosti s cizinci. Takovými jevy jsou např. intolerance, předsudky, xenofobie a rasismus. Avšak setkáváme se i s pozitivními jevy a to především s prevencí sociálně patologických jevů.

Zmíněné negativní jevy se značně liší co do společenské nebezpečnosti a intenzity jevu. Nejčastějším a nejméně společensky nebezpečným negativním jevem jsou předsudky, majoritní společnost jimi může být ve vztahu k cizincům ovlivňována. „Předsudek je fixovaný, předem zformovaný postoj k nějakému objektu projevující se bez ohledu na individualitu nebo povahu tohoto objektu. Člověk, který má předsudky, nezvažuje při posuzování druhých žádná alternativní vysvětlení. Výsledek jeho interpersonálního hodnocení je dopředu určen nějakou libovolnou vlastností toho druhého.“⁷ Předsudky mohou být negativní i pozitivní, jsou zevšeobecňující a velmi těžko je lze změnit, protože jsou iracionální. Důležité je také zmínit, že předsudky nejsou negativní jevy spojené pouze s cizinci či menšinami, nýbrž jsou to jevy, které ovlivňují i další oblasti lidských životů. Např. Alan charakterizuje předsudky „jako

⁵ TROMBÍK, P. *Conception of Integration of Aliens in the Czech Republic. In Integration of Immigrants in Europe.* Praha: Slovo 21, 2004. s. 23. ISBN 80-239-3924-6.

⁶ VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese.* 3. vyd. Praha: Portál, 2004. s. 651. ISBN 80-7178-802-3.

⁷ HAYES, N. *Základy sociální psychologie.* 2. vyd. Praha: Portál, 2007. s. 121. ISBN 978-80-736-7283-6.

*nezdůvodňované postoje a stanoviska, která si lidé osvojují docela nenápadně pod vlivem prostředí nebo převezmou od nějaké „autority“.*⁸

Oproti předsudkům je intolerance již jevem společensky značně nebezpečným a doslova nežádoucím. *„Intolerance je nesnášenlivost, nedostatek úcty k jiným způsobům chování a jednání, nedostatek respektu k jinému přesvědčení či víře než je naše. Projevuje se zákazem odlišných způsobů chování či názorů než jsou naše vlastní. Může také znamenat, že se s některými lidmi nezachází odpovídajícím způsobem (např. kvůli sexuální orientaci).“*⁹

Slovo xenofobie se skládá z řeckých slov xénos - přichozí a fóbos - bázeň, úzkost. A lze ho přeložit jako strach z neznámého. Pojem xenofobie se často používá k označení strachu z cizinců, či při obavách z jejich tradic a odlišné kultury.¹⁰ Tento strach je obvykle neopodstatněn a na jeho základě pak často dochází k diskriminaci jedince či skupiny. Alan xenofobii definuje jako *„strach z toho, kdo přichází z ciziny, z cizího prostředí, mimo vlastní sociální útvar.“*¹¹ Tesař uvádí, že xenofobie není výhradně lidským specifíkem, ale lze ji pozorovat i u jiných teritoriálních a hierarchických druhů. Slouží vlastně jako prostředek obrany.¹²

Pojem rasismus je odvozen od slova rasa. Rasu lze definovat jako *„skupinu lidí, kterou spojuje dlouhodobý společný vývoj, v jehož průběhu se vlivem rozdílného prostředí vytvořily shodné morfologické a fyziologické znaky (barva pleti, barva a tvar vlasů, očí, rysy tváře, tvar lebky, nosu, atd.).“*¹³ V současné době známe čtyři rasy člověka, a to rasu europoidní, mongoloidní, negroidní a australoidní, dále z nich odvozené smíšené rasy člověka. Europoidní rasa se vyskytuje zejména v Evropě a na menším území Asie, mongoloidní rasu najdeme na většině území Asie a také v části Ameriky, negroidní rasa se vyskytuje především v Africe a v menší části Asie, australoidní rasa se vyskytuje zejména v Austrálii. Míšenci mongoloidní a europoidní

---

⁸ ALAN, J. *Xenofobie a rasismus: úvodní poznámka sociologa*. In: ŠIŠKOVÁ, T. (ed.) *Výchova k toleranci a proti rasismu*, 1. vydání. Praha: Portál, 1998. s. 10. ISBN 80-7178-285-8.

⁹ PRAŽSKÉ CENTRUM PRIMÁRNÍ PREVENCE. *Intolerance*. [online]. [cit. 2013-02-05]. Dostupné z: <http://www.prevence-praha.cz/rasismus-a-xenofobie>

¹⁰ WIKIPEDIA. *Xenofobie*. [online]. [cit. 2013-02-05]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Xenofobie>

¹¹ ALAN, J. *Xenofobie a rasismus: úvodní poznámka sociologa*. In: ŠIŠKOVÁ, T. (ed.) *Výchova k toleranci a proti rasismu*, 1. vydání. Praha: Portál, 1998. s. 12. ISBN 80-7178-285-8.

¹² TESARĚ, F. *Etnické konflikty*. Praha: Portál, 2007. s. 70. ISBN 978-80-7367-097-9.

¹³ WIKIPEDIA. *Lidská rasa*. [online]. [cit. 2013-02-05]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Lidsk%C3%A1_rasa

rasy se nazývají Mestici, Mulati jsou míšenci europoidní a negroidní rasy a Zambové jsou míšenci negroidní a mongoloidní rasy.¹⁴ Velmi zjednodušeně lze rasismus definovat jako nenávisť člověka k jinému člověku či skupině lidí. Rasismus byl v minulosti často omlouván či odůvodňován připodobňováním s nerovnostmi v přírodě, na základě kterých bylo možné odlišovat od sebe i jedince lidských ras - na podřazené a nadřazené. „*Vlastní termín rasismus není v terminologii žádných vnitrostátně platných právních předpisů použit. Jednání, kterým se rasismus projevuje veřejně, a které je předmětem právní regulace, je obvykle nazýváno jako rasová nenávisť, rozlišování podle rasy, veřejné hanobení národa či rasy, podněcování k nenávisti k některému národu nebo rase, ničení některého národa nebo rasy, genocidium, národnostní a rasová zášť, národnostní a rasová nesnášenlivost.*“¹⁵ Rasismus lze také charakterizovat jako ideologii, „*která představuje soubor koncepcí vycházejících ze strachu z cizího (xenofobie) a tvořících jeho ideologickou nadstavbu. Předpokládá fyzickou a duševní nerovnost lidských plemen (ras) a rozhodující vliv rasových odlišností na dějiny a kulturu lidstva. Všechny rasové teorie jsou podloženy představou, že lidstvo je původně rozděleno na nižší a vyšší rasy. Vyšší rasy jsou pak tvůrčí a jsou nositeli civilizace a pokroku, jsou určeny k vládnutí. Nižší rasy jsou charakterizovány neschopností kulturní tvořivosti a je třeba je vést. Rasismus byl v průběhu historie používán jako ideologický základ pro agresivní chování, expanzi, ovládnutí a vykořisťování.*“¹⁶ Rasismus také lze dělit dle jeho intenzity a společenské nebezpečnosti na rasismus měkký a rasismus tvrdý. Frištenská uvádí, že měkký rasismus je spíše nevyhraněný a latentní společenský postoj. Nejedná se o hanobení, podněcování či zášť, ani se neprojevuje jako promyšlená a veřejně hláсанá ideologie jakýchkoli organizovaných skupin, nýbrž se spíše projevuje vylučováním, omezováním, rozlišováním, což je postoj v současnosti nejvíce odpovídající realitě v České republice. Měkký rasismus není českou společností chápán jako projev rasismu, ale spíše jako nesouhlas s životem menšin či cizinců jako jsou např. Romové či Vietnamci a tedy není

---

¹⁴WIKIPEDIA. *Lidská rasa*. [online]. [cit. 2013-02-05]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Lidsk%C3%A1_rasa

¹⁵ FRIŠTENSKÁ, H. *Pojmy xenofobie, rasismus, rasové násilí a rasová diskriminace*. In: ŠIŠKOVÁ, T. *Výchova k toleranci a proti rasismu*. 1. vyd. Praha: Portál, 1998. s. 12-13. ISBN 80-7178-285-8.

¹⁶ FRIŠTENSKÁ, H. *Pojmy xenofobie, rasismus, rasové násilí a rasová diskriminace*. In: ŠIŠKOVÁ, T. *Výchova k toleranci a proti rasismu*. 1. vyd. Praha: Portál, 1998. s. 33. ISBN 80-7178-285-8.

vnímán ani jako společensky nezdravý jev, nýbrž jako společensky sdílená norma.¹⁷ Tvrdý rasismus je agresivní podoba měkkého rasismu. Má podobu veřejně proklamovaných teorií jako jsou fašismus, šovinismus, nacionalismus atd. Jeho projevy jsou organizovány skupinami popř. i státními institucemi a jedná se např. o ničení, zášť, hanobení, vyhrožování a rasové násilí.¹⁸ V souvislosti s rasismem se setkáváme i s dalšími pojmy jako jsou rasová diskriminace či již zmíněné rasové násilí. „Výraz *rasová diskriminace* znamená jakékoli rozlišování, vylučování, omezování nebo znevýhodňování založené na rase, barvě pleti nebo na národnostním nebo etnickém původu, jehož cílem nebo následkem je znemožnění nebo omezení uznání, užívání nebo uskutečňování lidských práv a základních svobod na základě rovnosti v politické, hospodářské, sociální, kulturní nebo kterékoliv jiné oblasti veřejného života.“¹⁹ Rasové násilí znamená násilné chování s rasovým motivem. Útočník napadá odlišnou rasu, oběť je zaměnitelná za kohokoliv z útočnickovy cílové skupiny. Projevem rasového násilí je například ublížení na zdraví, způsobení škody velkého rozsahu, užití různých druhů násilí či genocidium apod.

Česká republika je demokratickým státem potlačujícím výše zmíněné společensky patologické jevy a na základě mezinárodních a vnitrostátních dokumentů zaručuje všem občanům bez rozdílu rasy či pohlaví základní práva svobody. Tato práva a svobody jsou uvedena v Listině základních práv a svobod²⁰, která je součástí Ústavy České republiky. Česká republika se dále připojila k Mezinárodní úmluvě o odstranění všech forem rasové diskriminace²¹, Mezinárodní úmluvě o potlačení a trestání zločinu apartheidu²² či Mezinárodní úmluvě o ochraně dětí²³. Česká společnost jako taková

---

¹⁷ FRIŠTENSKÁ, H. *Pojmy xenofobie, rasismus, rasové násilí a rasová diskriminace*. In: ŠÍŠKOVÁ, T. *Výchova k toleranci a proti rasismu*. 1. vyd. Praha: Portál, 1998. s. 13. ISBN 80-7178-285-8.

¹⁸ FRIŠTENSKÁ, H. *Pojmy xenofobie, rasismus, rasové násilí a rasová diskriminace*. In: ŠÍŠKOVÁ, T. *Výchova k toleranci a proti rasismu*. 1. vyd. Praha: Portál, 1998. s. 13. ISBN 80-7178-285-8.

¹⁹ FRIŠTENSKÁ, H. *Pojmy xenofobie, rasismus, rasové násilí a rasová diskriminace*. In: ŠÍŠKOVÁ, T. *Výchova k toleranci a proti rasismu*. 1. vyd. Praha: Portál, 1998. s. 14. ISBN 80-7178-285-8.

²⁰ POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY. *Listina základních práv a svobod*. [online]. [cit. 2013-02-05]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>

²¹ VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace*. [online]. [cit. 2013-02-05]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/r/p/dokumenty/zpravy-plneni-mezin-umluv/umluva-o-odstraneni-vsech-forem-rasove-diskriminace-17715/>

²² ORGANIZACE SPOJENÝCH NÁRODŮ. *Mezinárodní úmluva o potlačení a trestání zločinu apartheidu*. [online]. [cit. 2013-02-05]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/umluva-apartheid.pdf>

²³ ORGANIZACE SPOJENÝCH NÁRODŮ. *Mezinárodní úmluva o ochraně dětí*. [online]. [cit. 2013-02-05]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/umluva-o-pravech-ditete.pdf>

se tedy od tvrdého rasismu distancuje, přestože lze najít určité rasistické skupiny, které rasismus vyvolávají, jedná se např. o Vlasteneckou frontu²⁴ či členy Dělnické strany. Nejčastějšími projevy v České republice jsou tedy projevy měkkého rasismu, které jsou v české společnosti hojně rozšířeny a je velmi obtížné proti nim bojovat.

Velmi pozitivním jevem v České republice je stále rozšířenější prevence sociálně patologických jevů. Tato prevence spočívá nejen v informovanosti široké veřejnosti, ale především již v obsahu výchovy v rámci školství. Rabiňáková uvádí, jak velmi důležité je, začínat s touto prevencí již v dětství. *„Na rozdíl od nás, dospělých, děti a mládež velmi otevřeně a vstřícně přijímají nové hodnoty, názory, nemají zábrany vidět svět kolem sebe z různých úhlů a pohledů. Proto je velmi důležité věnovat pozornost způsobu, jak mladým předáváme naše zkušenosti a dovednosti.“*²⁵ Škola by měla žáky připravit na jejich budoucí život ve společnosti a to nejen v rámci pracovního procesu, ale i v rámci společenského soužití a mezilidských vztahů. Žáci by se měli dozvědět, že existují i jiné tradice, jiná náboženství, jiné národy a jiné barvy pleti než mají oni sami a být k nim otevření nebo alespoň nemít předsudky. Z toho důvodu je na českých školách vyučována multikulturní výchova. Průcha uvádí, že multikulturní výchova je *„edukační činnost zaměřená na to, aby učila lidi z různých etnik, národů, rasových a náboženských skupin žít spolu, vzájemně se respektovat a spolupracovat. Provádí se na základě různých programů ve školách a v mimoškolních zařízeních, v osvětových akcích, v reklamních kampaních, v politických opatřeních. Jsou s ní spojovány velké naděje i značné finanční prostředky, ale její skutečné efekty nejsou spolehlivě prokazovány.“*²⁶ Dle Rámcového vzdělávacího programu má multikulturní výchova poskytovat informace o etnických skupinách žijících v České republice i v Evropě, pomáhat přijmout druhého jedince se stejnými právy, rozvíjet schopnost tolerance, rozvíjet dovednost rozpoznání rasové nenávisti, pomáhat v prevenci vzniku xenofobie, stimulovat jednání žáků a učit je vnímat odlišnost jako možnost k obohacení.²⁷ Důležité

---

²⁴ VYKOUPILOVÁ, H. *Vlastenecká fronta a menšiny v ČR*. [online]. [cit. 2013-02-05]. Dostupné z: <http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=114>

²⁵ RABIŇÁKOVÁ, D. *Metodika práce s mládeží*. In: ŠIŠKOVÁ, T. *Výchova k toleranci a proti rasismu*. 1. vyd. Praha: Portál, 1998. s. 123. ISBN 80-7178-285-8.

²⁶ PRŮCHA, J. *Multikulturní výchova: příručka (nejen) pro učitele*. Vyd. 1. Praha: Triton, 2006. ISBN 80-7254-866-2. s. 15

²⁷ VÝZKUMNÝ ÚSTAV PEDAGOGICKÝ PRAHA. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. [online]. [cit. 2013-02-05]. Dostupné z: <http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV-pomucka-ucitelum.pdf>

je však zmínit, že takováto prevence by v žádném případě neměla být omezována pouze na dětský věk. V současné době jsou organizovány mnohé multikulturní akce a setkání s různou tematikou, která se týká např. muslimské kultury či afrických zemí či východoslovanských tradic apod., takovéto akce jsou obvykle určeny široké veřejnosti bez rozdílu věku.²⁸ Zde se tedy mohou setkávat lidé různých ras a národností a učit se vzájemně jeden o druhém či jeden od druhého.

1.5 Migrace

Migrací je označován proces prostorového přemísťování osob přes hranice, spojený se změnou místa bydliště na dobu kratší či delší, případně natrvalo.²⁹ „*Migrace je jak příčinou, tak i důsledkem prostorových změn v organizaci společnosti. Je to fenomén, jev, děj, motor, hrozba, řešení, cíl, komplikace i výhoda.*”³⁰ V rámci migračního procesu jednotlivec popř. celá skupina osob opouští svůj domov, aby našla lepší místo k životu. Migraci je možné rozdělit dle motivu, který jí předchází, a to jako nucenou či dobrovolnou či dle místa kam směřuje a to jako vnitrostátní či mezinárodní. Nucenou migrací lze rozumět pohyb uprchlíků či přesídlení lidí v důsledku konfliktů, přírodních katastrof, chemických či nukleárních neštěstí či hladomoru. Dobrovolnou migrací rozumíme dle Ministerstva vnitra České republiky opuštění své vlasti z vlastní iniciativy nejčastěji pak z pracovních, rodinných či osobních důvodů. Vnitrostátní migrací rozumíme pohyb osob a změnu pobytu na území státu, zatímco mezinárodní migrací je rozuměna změna pobytu za hranice státu. Hlavními příčinami migrace jsou v dnešní době zejména rozdíly v bohatství mezi různými částmi světa a úroveň ekonomického rozvoje a životní úrovně obyvatel jednotlivých států.³¹

---

²⁸ SDRUŽENÍ OBČANŮ ZABÝVAJÍCÍCH SE EMIGRANTY. *Multikulturní akce*. [online]. [cit. 2013-02-14]. Dostupné z: http://www.soze.cz/?page_id=923

²⁹ MULTIKULTURNÍ CENTRUM PRAHA. *Antidiskriminační vzdělávání a veřejná správa v ČR*. [online]. © 2006 [cit. 2013-02-14]. Dostupné z:

http://www.mkc.cz/uploaded/download/Antidiskriminacni_vzdelavani.pdf

³⁰ VOJTKOVÁ, M. *Teorie mezinárodní migrace*. [online]. © 20.04.2005 [cit. 2013-02-14]. Dostupné z: <http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=253&lst=113>

³¹ MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Migrace*. [online]. [cit. 2013-02-05]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/terminologicky-slovník.aspx>

1.6 Imigrace

Dle Ministerstva vnitra České republiky je imigrace označována jako změna místa pobytu směrem na území jiného než domovského státu; imigrace je procesem při němž se na území států usidlují cizinci.³²

V současné době známe z praxe v zahraničí tři základní modely imigrační politiky, a to model diskriminační, asimilační a multikulturní. Diskriminační model integruje imigranty pouze do jedné či několika společenských oblastí jako jsou např. vzdělávání či účast na trhu práce. Vstup do jiných oblastí jakými jsou např. státní správa, získání občanství apod. jim neumožňuje. S tímto modelem se setkáváme v německy mluvících zemích, jakými jsou Německo, Rakousko a Švýcarsko. Naproti tomu asimilační model, jehož největším zástupcem je Francie, adaptuje rychle cizince do života ve společnosti. Cizinec si rychle osvojí nový jazyk a přizpůsobí se majoritní společnosti, na úkor své původní kultury, mateřštiny a tradic získává státní občanství. Pouze model multikulturní, s kterým se setkáváme v Austrálii, Kanadě či Švédsku, respektuje a posiluje rozdíly mezi cizinci a většinovou společností. Menšinová i většinová společnost kooperují, podporují se, každý má právo užívat vlastního jazyka, rozšiřovat svou kulturu. Cizinci mají stejná práva jako občané majoritní společnosti. Důležité je také zmínit, že ne každá země je zastáncem jen jednoho určitého modelu, avšak v právním systému obvykle převažují prvky jednoho modelu a prvky ostatních modelů jsou zde jen v menší míře.³³

1.7 Imigrant

Ministerstvo vnitra České republiky definuje imigranta jako cizince, přicházejícího do země za účelem pobytu dlouhodobějšího charakteru. Dle odhadu Mezinárodní organizace pro migraci IOM (International Organization for Migration) se v současné době jedná o asi 214 milionů lidí v celém světě. Asi 60 procent migrantů žije v rozvinutých zemích světa.³⁴

---

³² MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Imigrace*. [online]. [cit. 2013-02-05]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/terminologicky-slovník.aspx>

³³ STOJAROVÁ, V. *Modely integrace imigrantů a jejich projevy v české politice*. [online]. [cit. 2013-02-05]. Dostupné z: <http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=204>

³⁴ INTERNATIONAL ORGANIZATION FOR MIGRATION. *Facts & Figures*. [online]. [cit. 2013-02-05]. Dostupné z: <http://www.iom.int/cms/en/sites/iom/home/about-migration/facts--figures-1.html>

1.8 Uprchlík

„Slovo uprchlík bývá často spojováno s negativními souvislostmi, zejména pak bývá tento člověk vnímán jako obyvatel východní země, deroucí se do Evropy za prací a to navíc nelegálně. Ovšem pro slovo uprchlík existuje právní definice a to přímo podle dvou základních dokumentů mezinárodního práva.“³⁵

Dle Úmluvy o právním postavení uprchlíků ze dne 28. července 1951³⁶ a Protokolu týkajícího se právního postavení uprchlíků ze dne 31. ledna 1967³⁷ „je uprchlík definován jako osoba, která se nachází mimo svou vlast a má oprávněné obavy před pronásledováním z důvodu rasových, náboženských nebo národnostních nebo z důvodů příslušnosti k určitým společenským vrstvám nebo i zastávání určitých politických názorů, je neschopna přijmout, nebo vzhledem ke shora uvedeným obavám, odmítá ochranu své vlasti.“³⁸

1.9 Azyl

Azyl chápeme jako „...ochranné povolení k pobytu poskytované cizím státním příslušníkům z určitých důvodů (politických, náboženských, národnostních atd.) Forma mezinárodní ochrany, která je poskytována hostitelskou zemí, v případě, že se prokáže, že daná osoba oprávněně pociťuje obavy z pronásledování v zemi, ze které uprchla.“³⁹

1.10 Azylant

Dle Ministerstva vnitra České republiky azylantem rozumíme cizince, kterému byl udělen azyl, a to po dobu platnosti rozhodnutí o udělení azylu.⁴⁰

---

³⁵ SEDUKON. *Problematika uprchlíků*. [online]. © 9.1.2012 [cit. 2013-02-14]. Dostupné z: <http://www.multikulturazlin.cz/1.php?id=19>

³⁶ ORGANIZACE SPOJENÝCH NÁRODŮ. *Úmluva o právním postavení uprchlíků*. [online]. [cit. 2013-02-14]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/uprchlici.pdf>

³⁷ ČESKÝ HELSINSKÝ VÝBOR. *Protokol týkající se právního postavení uprchlíků*. [online]. [cit. 2013-02-14]. Dostupné z: <http://www.helcom.cz/view.php?cisloclanku=2003052101>

³⁸ SEDUKON. *Problematika uprchlíků*. [online]. © 9.1.2012 [cit. 2013-02-14]. Dostupné z: <http://www.multikulturazlin.cz/1.php?id=19>

³⁹ INKLUZIVNÍ ŠKOLA. *Cizinci v ČR z pohledu zákona*. [online]. [cit. 2013-02-14]. Dostupné z: <http://www.inkluzivniskola.cz/kdo-jsou-nove-prichozi-dulezite-pojmy>

⁴⁰ MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Azylant*. [online]. [cit. 2013-02-05]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/terminologicky-slovník.aspx>

1.11 Výchova a vzdělávání

Výchovu chápeme jako přípravu na život emancipovaného a rozumného jedince. Výchova je činnost, sledující nějaké cíle a je odkázána na vychovatele. Jedná se o interakci vychovatele a vychovávaného, výchova má určité obsahy a předměty a vyžaduje metodické a plánovité jednání vychovatele. Je to činnost, která má vždy nejistý výsledek.⁴¹ Lze ji definovat jako „*intencionální ovlivňování vychovávaného. Jejím účelem je změna dispozic k jednání a chování v souladu s nějakým cílem*“.⁴²

V případě vzdělávání hovoříme o didaktickém cílevědomém procesu, při kterém pedagog plánuje a zprostředkuje vyučovací obsah. Zatímco výchova probíhá nejen v rodině, vzdělávání znamená proces, který je veden profesionály - pedagogy v tomu určených institucích.⁴³

„*Vzdělávání je proces, v němž si prostřednictvím vyučování jedinec osvojuje soustavu poznatků a činností, kterou vnitřním zpracováním - učením - přetváří ve vědomosti, znalosti, dovednosti a návyky. Vzdělávání se odehrává mezi dvěma činiteli: mezi vzdělavatelem (učitelem, lektorem) a vzdělávaným (žákem, studentem, účastníkem). Z pohledu vzdělavatele jde o vyučování, z pohledu vzdělávaného jde u učení.*“⁴⁴ Proces vzdělávání se odlišuje obsahem a formou dle toho komu je vzdělávání určeno - dětem či dospělým. Vzdělávání dospělých se masově rozšířilo v souvislosti s celospolečenskými změnami a to především v souvislosti s mechanizací výrobního procesu. Mnohé profese tak díky tovární výrobě zanikly a bylo třeba, aby se jedinci, kteří z tohoto důvodu přišli o zaměstnání, přeorientovali jiným směrem. V současné době panuje snaha, aby vzdělávání dospělých bylo ekvivalentem celoživotního procesu učení, do kterého lze zahrnout nejen studium na středních, vysokých či vyšších odborných školách, nýbrž i vzdělávání prostřednictvím kurzů, výuku jazyků či různé profesní praxe a stáže. V posledních letech také prudce stoupá zájem o vzdělávání dospělých. Důležitost vzdělávání se zvyšuje v souvislosti se situací na pracovním trhu, kdy je poptávka po pracovních místech převyšuje jejich nabídku a zaměstnavatelé si tak mohou vybírat z potenciálních zaměstnanců, v jejich zájmu pak

---

⁴¹ BENEŠ, M. *Andragogika*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008. s. 14-15. ISBN 978-80-247-2580-2.

⁴² BENEŠ, M. *Andragogika*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008. s. 15. ISBN 978-80-247-2580-2.

⁴³ BENEŠ, M. *Andragogika*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008. s. 15. ISBN 978-80-247-2580-2.

⁴⁴ VETEŠKA, J. a M. TURECKIOVÁ. *Vzdělávání a rozvoj podle kompetencí. Kompetence v andragogice, pedagogice a řízení*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. s. 7. ISBN 978-80-86723-54-9.

je zvyšovat si neustále kvalifikaci a doplňovat vzdělávání pro udržení či získání si zaměstnání. V současné době se tedy již nejedná jen o zájmové vzdělávání dospělých nýbrž o získávání dalších profesních kvalifikací.⁴⁵

Vzdělávání dospělých často zajišťují zaměstnavatelé svým zaměstnancům, stále častěji se však setkáváme s tím, že si vzdělávání hradí jeho účastníci sami, aby si tím zajistili do budoucna lepší pracovní pozici. Celoživotní vzdělávání není cílem jen firem či jednotlivců, nýbrž i vzdělávací politiky na národní i mezinárodní úrovni. Celkovým cílem celoživotního vzdělávání je zaměstnavatelnost, konkurenční schopnost ekonomiky, sociální soudržnost a aktivní občanství ve společnosti.⁴⁶ Celoživotní učení dle rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady EU č. 1720/2006/ES chápeme jako *„odborné vzdělávání a odbornou přípravu, neformální vzdělávání a informální učení v průběhu života, jejichž výsledkem je zdokonalení znalostí, dovedností a schopností v osobní, občanské, sociální nebo se zaměstnáním související perspektivě. Zahrnuje poskytování poradenských služeb.“*⁴⁷

Funkce vzdělávání ve společnosti rozdělujeme jako kvalifikační, selekční a integrační funkci a funkci přenosu kultury. V případě kvalifikační funkce je myšlen systém práce, výkon povolání, produkce na trhu, kvalita ekonomiky. Jejím předmětem jsou obecné či odborné kvalifikace a prostředkem jsou výuka či výcvik. Selekční funkce vytváří určitou sociální strukturu, jejím předmětem je rozlišení dosaženého vzdělání nebo pozice ve vzdělávacím systému a prostředkem jsou pak zkoušky, vysvědčení nebo certifikace. Integrační funkce se zabývá společenským řízením, politickým a společenským systémem, předmětem této funkce jsou politická orientace, normy, hodnoty či názory a prostředkem komunikace či přiřazená role ve vzdělávacím zařízení. Funkce přenosu kultury se zabývá rozvojem a tradováním kultury.⁴⁸

V případě vzdělávání dospělých a celoživotního učení hovoříme zejména o osvojování kompetencí a klíčových kompetencí. Kompetence lze definovat jako *„jedinečnou schopnost člověka úspěšně jednat a dále rozvíjet svůj potenciál na základě integrovaného souboru vlastních zdrojů, a to v konkrétním kontextu různých úkolů*

---

⁴⁵ BENEŠ, M. *Andragogika*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008. s. 31. ISBN 978-80-247-2580-2.

⁴⁶ BENEŠ, M. *Andragogika*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008. s. 28. ISBN 978-80-247-2580-2.

⁴⁷ ÚŘEDNÍ VĚŠTNÍK EVROPSKÉ UNIE. *Rozhodnutí Evropského parlamentu a rady č. 1720/2006/ES*. [online]. [cit. 2013-02-05]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:327:0045:0068:cs:PDF>

⁴⁸ BENEŠ, M. *Andragogika*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008. s. 43-44. ISBN 978-80-247-2580-2.

a životních situací, spojenou s možností a ochotou (motivací) rozhodovat a nést za svá rozhodnutí odpovědnost.“⁴⁹ Klíčové kompetence souvisí s uplatněním na trhu práce, dále s problematikou nezaměstnanosti nebo s problematikou krizí v lidském životě, nemají však přímý vztah ke konkrétní pracovní pozici nebo ke konkrétní životní situaci.⁵⁰

Avšak různí odborníci chápou klíčové kompetence odlišně. Např. Werner považuje klíčové kompetence za znalosti, schopnosti a dovednosti, které člověku pomáhají k úspěchu, např. úspěšně získat vysokou pracovní pozici, zvládat problémy v životě či neočekávanou situaci.⁵¹

Veteška a Tureckiová chápou klíčové kompetence jako schopnosti, dovednosti, postoje, hodnoty a osobnostní rysy a vlastnosti osobnosti, které umožňují jedinci jednat adekvátně v určitých životních či pracovních situacích.⁵²

Müller považuje jako nejdůležitější klíčové kompetence sebedůvěru, schopnost komunikace, schopnost pohotovosti, schopnost pozitivní osobní prezentace, schopnost kreativity a schopnost učení a soustředění se.⁵³

Belz a Siegrist rozdělují klíčové kompetence do tří podskupin a to na kompetence sociální, kompetence personální a kompetence metodické. Sociální kompetence se pak v jejich podání rozumí schopnost týmové spolupráce, odolnost vůči stresu a komunikační schopnosti. Personální kompetence chápou jako vztah k sobě sama, schopnost sebereflexe, schopnost a ochotu dále se vzdělávat. Metodickými kompetencemi pak autoři rozumí schopnost pozitivně využívat své vlastnosti, využívat získané informace, schopnost rozhodovat a uvědomovat si důsledky pozitivní či negativní důsledky spojené s rozhodnutím.⁵⁴

Ital a Knöferl dělí klíčové kompetence také do tří podskupin a to na kompetence odborné, osobnostní a sociální. Mezi odborné kompetence pak řadí schopnost analýzy

---

⁴⁹ VETEŠKA, J. a M. TURECKIOVÁ. *Kompetence ve vzdělávání*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008. s. 27. ISBN 978-80-247-1770-8.

⁵⁰ VETEŠKA, J. a M. TURECKIOVÁ. *Kompetence ve vzdělávání*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008. s. 45. ISBN 978-80-247-1770-8.

⁵¹ WERNER, E. *Schlüsselqualifikationen. Persönliche Voraussetzungen für beruflichen Erfolg*. 1. Aufl. Heidelberg: I.H. Sauer-Verlag, 2003. s. 31. ISBN 3-7938-7293-9.

⁵² VETEŠKA, J. a M. TURECKIOVÁ. *Kompetence ve vzdělávání*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008. s. 45. ISBN 978-80-247-1770-8.

⁵³ MÜLLER, M. *Trainingsprogramm Schlüsselqualifikationen*. 1. Aufl. Frankfurt/Main: Eichborn Verlag, 2003. s. 12. ISBN 3-8218-3827-2.

⁵⁴ BELZ, H. a M. SIEGRIST. *Klíčové kompetence a jejich rozvíjení*. Praha: Portál, 2001. s. 167. ISBN 80-7178-479-6.

a syntézy, schopnost vyhranění si cílů od nejdůležitějších až po ty nejméně důležité, pozitivní přístup a orientace v nových informacích a technologiích, pozitivní motivace k dalšímu vzdělávání a učení a profesnímu rozvoji. Osobnostními kompetencemi autoři rozumí rozvíjení morálky, pozitivní postoj ke změnám, schopnost sebereflexe, schopnost respektu pravidel. Jako sociální kompetence autoři uvádějí schopnost řešení různých situací a konfliktů, schopnost rozlišit své postavení a postavení druhých ve společnosti, respekt k hodnotám ve společnosti.⁵⁵

Dle EU byly rozděleny klíčové kompetence do osmi podskupin a to za prvé jako kompetence komunikace v mateřském jazyce, za druhé jako kompetence komunikace v cizím jazyce, za třetí kompetence matematické gramotnosti a kompetence v oblasti přírodních věd a technologií, za čtvrté kompetence v oblasti informačních a komunikačních technologií, za páté kompetence k učení - tedy „učit se učit“, za šesté kompetence interpersonální, sociální a občanské, za sedmé kompetence podnikatelské a za osmé kompetence kulturní. Kompetencemi v mateřském jazyce rozumíme schopnost vyjádřit se v ústní i psané formě a schopnost komunikace v různých prostředích - v domácím, profesním a volnočasovém. Kompetence komunikace v cizím jazyce chápeme schopnost vyjádření se v ústní i písemné formě, úroveň osvojení jazyka se zde liší, komunikační schopnosti v různých prostředích mohou být různé. Kompetencemi matematické gramotnosti rozumíme schopnost provádění základních matematických operací jakými jsou sčítání, odčítání, násobení a dělení a schopnosti užívat těchto operací v běžných denních situacích. V případě kompetencí v oblasti přírodních věd a technologií, je kladen důraz na proces řešení problémů, ne na znalosti, jedná se tedy o to, zda je člověk schopen využít informace, kterými disponuje k tomu, aby je využil pro vysvětlení jevů v jeho okolí. Kompetence v oblasti informačních a komunikačních technologií označují schopnost využívání těchto technologií k vyhledávání, osvojování či rozšiřování informací. Kompetencemi k učení se rozumí schopnost sebereflexe, schopnost poučit se z vlastních chyb, schopnost získání nových znalostí a jejich aplikace do konkrétních situací. Kompetencemi interpersonálními, sociálními a občanskými se rozumí standardy chování nutné k participaci ve společnosti nebo k řešení problémů ať již pracovních či osobních nebo rodinných. Podnikatelskými

---

⁵⁵ ITAL, A. a M. KNÖFERL. In: VETEŠKA, J. a M. TURECKIOVÁ. *Kompetence ve vzdělávání*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008. s. 27. ISBN 978-80-247-1770-8.

kompetencemi se rozumí pozitivní vztah ke změnám a schopnost odpovídajícího jednání v průběhu změn, schopnost dokončení vytyčených cílů, schopnost motivování se k úspěchům. Kulturními kompetencemi se rozumí respekt ke kultuře, společenským tradicím či literatuře a schopnost tolerance k odlišným projevům kultury než své vlastní.⁵⁶

1.12 Vzdělávání cizinců

„Cizinci mají v České republice v oblasti základního, středního, vyššího odborného a vysokoškolského vzdělávání stejná práva a povinnosti jako občané České republiky (pokud není zákonem stanoveno jinak). Cizincům náleží právo na vzdělání podle Listiny základních práv a svobod. K předškolnímu, základnímu uměleckému a jazykovému vzdělávání mají za stejných podmínek jako občané České republiky a států Evropské unie přístup osoby, pokud mají na území České republiky právo k pobytu na dobu delší než 90 dnů, případně pokud jsou osobami oprávněnými pobývat na území České republiky za účelem výzkumu, pokud jsou azylanty, osobami požívajícími doplňkové ochrany, žadateli o udělení mezinárodní ochrany nebo osobami požívajícími dočasné ochrany.

K právním předpisům Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR (MŠMT ČR), jimiž se řídí vzdělávání cizinců, patří:

- *Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, § 20 Vzdělávání cizinců;*
- *Pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k zajištění kursů českého jazyka pro azylanty čj. 21 153/2000-35 (vydáno 4. 6. 2000, účinnost od 1. 7. 2000, uveřejněno ve Věstníku MŠMT ČR č. 7/2000);*
- *zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (vysokoškolský zákon), ve znění pozdějších předpisů.*

Vzdělávání cizinců vychází z následujících principů:

- 1) *osoby, které nejsou státními občany České republiky a pobývají oprávněně na území České republiky, mají přístup k základnímu, střednímu a vyššímu*

---

⁵⁶ VETEŠKA, J. a M. TURECKIOVÁ. *Kompetence ve vzdělávání*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008. s. 66. ISBN 978-80-247-1770-8.

odbornému vzdělávání za stejných podmínek jako státní občané České republiky, včetně vzdělávání při výkonu ústavní výchovy a ochranné výchovy; mají přístup i ke školnímu stravování a k zájmovému vzdělávání v pravidelné docházce, pokud jsou žáky základní školy, odpovídajícího ročníku střední školy nebo odpovídajícího ročníku konzervatoře;

- 2) občané Evropské unie a jejich rodinní příslušníci mají přístup ke vzdělávání a školským službám za stejných podmínek jako občané České republiky;*
- 3) osoby, které nejsou státními občany České republiky, mají za stejných podmínek jako občané Evropské unie přístup k předškolnímu vzdělávání, základnímu uměleckému vzdělávání, jazykovému vzdělávání a ke školským službám podle školského zákona, pokud mají právo pobytu na území České republiky na dobu delší než 90 dnů, popřípadě pokud jsou osobami oprávněnými pobývat na území České republiky za účelem výzkumu, azylanty, osobami požívajícími doplňkové ochrany, žadateli o udělení mezinárodní ochrany, nebo osobami požívajícími dočasné ochrany;*
- 4) osobám, které nejsou státními občany České republiky a získaly předchozí vzdělání v zahraniční škole, se při přijímacím řízení ke vzdělávání ve středních školách a vyšších odborných školách promíjí na žádost přijímací zkouška z českého jazyka, pokud je součástí přijímací zkoušky; znalost českého jazyka, která je nezbytná pro vzdělávání v daném oboru vzdělání, škola u těchto osob prověří osobním rozhovorem;*
- 5) pro žáky, kteří jsou dětmi osoby se státní příslušností jiného členského státu Evropské unie a kteří na území České republiky, kde taková osoba vykonávala nebo vykonává pracovní činnost v pracovněprávním vztahu nebo samostatně výdělečnou činnost, nebo na území České republiky studuje, anebo získala na území České republiky právo k pobytu z jiného důvodu, dlouhodobě pobývají a kteří plní povinnou školní docházku podle školského zákona, zajistí krajský úřad příslušný podle místa pobytu žáka ve spolupráci se zřizovatelem školy:*
  - bezplatnou přípravu k jejich začlenění do základního vzdělávání, zahrnující výuku českého jazyka přizpůsobenou potřebám těchto žáků;*

- *podle možností spolupráce se zemí původu žáka podporu výuky mateřského jazyka a kultury země jeho původu, která bude koordinována s běžnou výukou v základní škole.*

Krajský úřad zajistí přípravu pedagogických pracovníků, kteří budou tuto výuku zabezpečovat.

- 6) *studium cizinců na veřejných vysokých školách se řídí zákonem č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů; cizinec studuje za stejných podmínek jako student ČR; v případě, že veřejná vysoká škola uskutečňuje studijní program v cizím jazyce, stanoví mu poplatek za studium v programech bakalářského, magisterského nebo doktorského studia.⁵⁷*

---

⁵⁷ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Vzdělávání cizinců*. [online]. [cit. 2013-02-05]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/p/1414-12>

2 CIZINCI V ČESKÉ REPUBLICE

2.1 Demografické údaje

Tabulka 1: Počet cizinců v České republice

Celkový počet obyvatel ČR (stav k 1.1.2012)	10 505 445
Celkový počet cizinců v ČR (stav k 31.12.2011)	434 153
Celkový počet cizinců ze zemí EU	151 276
Celkový počet cizinců mimo zemí EU	282 877

Zdroj: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Cizinci v ČR 2012*. [online]. © 31.12.2012
[cit.2013-02-08]. Dostupné z:
[http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/CB00457FAE/\\$File/141412_t1-01.pdf](http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/CB00457FAE/$File/141412_t1-01.pdf)

Z údajů v Tabulce 1 vyplývá, že cizinci tvoří cca 4,1% populace v České republice. Cizinci pocházející ze zemí EU pak tvoří cca 1,4% populace České republiky a cizinci pocházející ze zemí, které nejsou součástí EU tvoří cca 2,7% populace v České republice.

Tabulka 2: 10 nejčastějších zemí původu cizinců v ČR

Země původu cizinců	Počet v ČR (stav k 31.12.2011)
Ukrajina	118 932
Slovensko	81 253
Vietnam	58 205
Rusko	32 376
Polsko	19 058
Německo	15 763
Moldavsko	7 588
Mongolsko	5 385
Bulharsko	7 435
Spojené státy	7 317

Zdroj: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Cizinci v ČR 2012. [online]. © 31.12.2012 [cit.2013-02-08]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/CB00457FF8/\\$File/141412_t1-07.pdf](http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/CB00457FF8/$File/141412_t1-07.pdf)

Z údajů v Tabulce 2 vyplývá, že nejvíce v České republice žijících cizinců pochází ze zemí východní Evropy a z Vietnamu. Cca 27,3% všech cizinců žijících v České republice tvoří Ukrajinci, které následují občané Slovenska s cca 18,7% a cizinci pocházející z Vietnamu s cca 13,4%.

Tabulka 3: Počet cizinců vzdělávajících se na školách v České republice

Školní rok	Mateřské školy	Základní školy	Střední školy	Konzervatoře	Vyšší odborné školy	Vysoké školy	Celkem
2003/2004	3 525	12 973	3 584	74	385	13 069	33 610
2004/2005	3 244	12 113	4 250	82	353	17 135	37 177
2005/2006	3 213	12 279	4 940	93	313	21 007	41 845
2006/2007	2 811	12 504	5 615	112	304	24 121	45 467
2007/2008	3 078	12 963	6 314	110	321	27 098	49 884
2008/2009	3 535	13 583	7 134	131	307	30 161	54 851
2009/2010	3 963	13 839	7 900	118	349	34 495	60 664
2010/2011	4 233	14 109	8 458	136	426	37 588	64 950
2011/2012	4 714	14 315	8 852	151	464	38 942	67 438

Zdroj: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Cizinci v ČR 2012. [online]. © 31.12.2012 [cit.2013-02-08]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/CB00458003/\\$File/141412_t4-02.pdf](http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/CB00458003/$File/141412_t4-02.pdf)

Tabulka 3 zobrazuje počet cizinců vzdělávajících se na školách v České republice od školního roku 2003/2004 až do roku 2011/2012. Z údajů lze vyčíst, že se počet cizinců na českých školách oproti školnímu roku 2003/2004 ve školním roce 2011/2012 téměř zdvojnásobil. Na mateřských, základních a vyšších odborných školách rozdíl mezi počty vzdělávajících se cizinců není nijak markantní, jedná se cca o třetinový nárůst v případě mateřských škol, o cca pětinnový nárůst v případě vyšších odborných škol a cca nárůst jedné desetiny žáků v případě škol základních. Znatelný rozdíl pak můžeme pozorovat v případě středních škol a konzervatoří - jedná se cca o dvojnásobný počet studujících cizinců. Největší rozdíl pak můžeme sledovat na vysokých školách, počet vzdělávajících se cizinců se od školního roku 2003/2004 téměř ztrojnásobil.

2.2 Organizace zabývající se prací s cizinci a právní předpisy související s integrací a pobytem cizinců

Státní instituce zabývající se kromě jiného i imigrací a integrací cizinců jsou zejména tyto:

- Ministerstvo vnitra
- Ministerstvo práce a sociálních věcí
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
- Ministerstvo zahraničí
- Ministerstvo pro místní rozvoj
- Ministerstvo kultury
- Ministerstvo průmyslu a obchodu
- Ministerstvo zdravotnictví

Z nestátních organizací se imigrací a integrací cizinců zabývají především neziskové organizace a občanská sdružení a to zejména:

- Organizace pro pomoc uprchlíkům
- Poradna pro integraci
- Poradna pro uprchlíky
- Sdružení občanů zabývající se emigranty
- Sdružení Česká katolická charita
- Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky
- Centrum pro integraci cizinců
- Multikulturní centrum Praha
- Organizace Člověk v tísni
- Mezinárodní organizace pro migraci (IOM),
- Sdružení pro příležitosti mladých migrantů META o.s.
- Sdružení pro integraci a migraci
- Poradna pro občanství, občanská a lidská práva

Právní předpisy související s integrací a pobytem cizinců:

- zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
- zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod
- zákon č. 500/2004 Sb., správní řád

- zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce
- zákon č. 325/1999 Sb., o azylu
- zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců
- zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění
- zákon č. 40/1993 Sb., o nabyvání a pozbývání státního občanství České republiky
- zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění
- zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky
- zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociálním zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti
- zákon č. 273/2008 Sb., o Policii ČR
- zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně – právní ochraně dětí
- zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře
- zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění
- zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti
- zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání

2.3 Sociální zabezpečení cizinců v České republice

Do sociálního zabezpečení občanů České republiky řadíme zaměstnávání, sociální dávky, zdravotní péči a pojištění a vzdělávání. Na sociální zabezpečení mají nárok i cizinci, a to po splnění určitých kritérií.

Jedním ze základních práv každého bez ohledu na pohlaví či rasu je právo na práci. Právo na její svobodnou volbu a odměnu za její vykonání a přípravu na povolání má každý a to bez rozdílu. Stát pak zajišťuje ty občany, kteří nejsou vlastní vinou schopni zaměstnání vykonávat.⁵⁸ V současné době je značně ulehčeno zaměstnávání cizinců přicházejících z EU, ti totiž mají volný přístup na trh práce a stejně tak je pro ně možný volný pohyb osob, pouze při pobytu nad tři měsíce jsou tito cizinci povinni žádat o povolení k pobytu pro státního příslušníka členského státu EU. Toto ulehčení však neexistuje pro cizince přicházejících ze třetích zemí. Ti totiž na rozdíl od cizinců z EU nemají stejná práva jako občané České republiky a potřebují

---

⁵⁸ POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY. *Listina základních práv a svobod*. [online]. [cit. 2013-02-05]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>

povolení k pobytu a také povolení k zaměstnání. Naopak cizinci s povolením k trvalému pobytu mají stejná práva k získání a vykonávání práce jako občané ČR, avšak na rozdíl od nich nesmějí pracovat ve státní správě. Žádost o povolení k zaměstnání podává cizinec nebo jeho zástupce písemnou formou na příslušném úřadu práce.⁵⁹ Toto povolení může být cizinci uděleno pouze na pracovní pozici, kterou nelze jinak obsadit občanem České republiky. Přestože výše zmínění cizinci mají stejné právo na práci a na odměnu za ni, bývají často diskriminováni tím, že zaměstnavatel upředností zaměstnance občana České republiky nebo zaměstnancům cizincům nabídne nevýhodné podmínky v zaměstnání, kteří je raději přijímají, než aby zůstali nezaměstnaní. Často se také stává, že zaměstnavatel ukládá cizincům více práce bez odpovídajícího platového ohodnocení. Tito cizinci si pak z důvodu obav o zaměstnání jen velmi zřídka na zaměstnavatele stěžují. Cizinci navíc velmi často vykonávají profese, které zcela neodpovídají jejich kvalifikaci, často se pak stává, že např. ruský inženýr pracuje jako dělník na českých stavbách. V případě prodloužení povolení k práci je nutné zažádat o jeho obnovení před vypršením platnosti tohoto povolení. Platnost povolení zaniká, pokud uplyne doba, na kterou bylo vydáno, uplyne doba povolení k pobytu či zanikne oprávnění k pobytu z jiných důvodů. Povolení k zaměstnání může být také odebráno jestliže cizinec nevykonává zaměstnání, na které bylo povolení vydáno nebo pokud bylo vydáno na základě nepravdivých údajů.⁶⁰ Jelikož pro některé cizince může být problémem povolení k práci získat či se získání tohoto povolení z administrativních důvodů prodlužuje, jsou mnozí cizinci nuceni získat práci bez povolení. Dopouštějí se tím přestupku a ohrožují jak sebe a svou rodinu, tak i svého zaměstnavatele, který se tím rovněž vystavuje postihu. Zaměstnávání pracovní síly na černo může být pro zaměstnavatele výnosnou činností, neboť je pro něj takováto síla mnohem levnější a především lze takovéto cizince nechat pracovat na těžších pracích a za zcela minimální finanční obnos, který postačí pouze na obživu cizince a jeho rodiny, navíc má zaměstnavatel jistotu diskrétnosti ze strany zaměstnance. Tito cizinci se pak ocitají v bludném kruhu, neboť pracují velmi tvrdě,

---

⁵⁹ INFORMAČNÍ CENTRUM PRO MLÁDEŽ. *Postup cizince při získávání zaměstnání v ČR*. [online]. [cit. 2013-02-05]. Dostupné z: http://www.kr-karlovarsky.cz/obce/ICM_Cheb/tematika/prace/zam_cizinci/postup_ciz.htm

⁶⁰ INFORMAČNÍ CENTRUM PRO MLÁDEŽ. *Postup cizince při získávání zaměstnání v ČR*. [online]. [cit. 2013-02-05]. Dostupné z: http://www.kr-karlovarsky.cz/obce/ICM_Cheb/tematika/prace/zam_cizinci/postup_ciz.htm

avšak práci nemohou nikde vykazovat, figurují jako lidé bez práce, což jejich atraktivitě na pracovním trhu nepřidá a jejich příjmy jsou často velmi nízké a šance na změnu je pak rovněž mizivá.

Cizinci pocházející ze zemí EU, kteří pobývají v jakémkoliv členském státě EU, mohou uplatňovat nároky na sociální dávky jako ostatní občané tohoto státu po splnění stejných podmínek pro přiznání těchto dávek (v České republice se jedná na příklad o přídavek na dítě, rodičovský či zaopatřovací příspěvek, dávky péstounské péče, dávky v nemoci a mateřství, podpora v nezaměstnanosti, invalidní a starobní důchody). Občané třetích zemí mají na tyto dávky dle Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky také nárok, ale pouze pokud na území určitého členského státu mají trvalé povolení k pobytu.⁶¹

Zdravotně pojištěn musí být dle zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky každý cizinec na území ČR po celou dobu svého pobytu. V případě, že by cizinec při vstupu na území ČR nebyl pojištěn, vstup mu nemusí být povolen.⁶² V případě pobytu v České republice bez platného pojištění se cizinec vystavuje postihu za přestupek. Všichni cizinci, kteří jsou účastníky veřejného zdravotního pojištění mají stejná práva a povinnosti jako občané České republiky. Mezi tato práva patří například právo na výběr zdravotní pojišťovny či lékaře, právo na zdravotní péči bez přímé úhrady či právo na stížnost, pokud je pojištěnec s poskytnutím zdravotní péče nespokojen. Mezi povinnosti pak patří např. péče o vlastní zdraví a účast na preventivních prohlídkách, oznamovací povinnost či pravidelné hrazení pojistné částky.

---

⁶¹ MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Sociální zabezpečení cizinců v ČR*. [online]. [cit. 2013-02-05]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/603>

⁶² MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky*. [online]. [cit. 2013-02-05]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/soubor/uz-326-k-1-5-2011.aspx>

3 VZDĚLÁVÁNÍ CIZINCŮ V ČESKÉ REPUBLICE A JEJICH SPECIFIKA

Během procesu vzdělávání cizinců jsou důležitá zejména následující kritéria:

- dosavadní znalost jazyka majoritní společnosti,
- odlišnost jejich mateřského jazyka,
- věk, ve kterém přišli do hostitelské země,
- délka jejich pobytu v hostitelské zemi,
- předchozí zkušenosti a úspěchy,
- zkušenosti se vzdělávacím systémem⁶³

3.1 Bariéry cizinců ve vzdělávacích zařízeních

Při práci s cizinci je třeba si uvědomit, co je právě v jejich případě specifické, z jakého důvodu jim musíme věnovat zvýšenou, individuální péči. Jak uvádí dokument *Inkluzivní škola*, je proto vhodné mít na paměti, že cizinci jsou často v pro ně nové zemi proti své vůli a neradi na základě životních okolností, kdy byli k odchodu ze své původní země donuceni např. politickými či ekonomickými okolnostmi. Dalším důvodem pak může být prožité velké emocionální trauma v zemi původu, či prožívaný kulturní šok, odloučení od rodiny, časté stěhování, nedostatečná či žádná znalost jazyka hostitelské společnosti, či šikana ze strany okolí popř. společenská izolace.⁶⁴

Dokument *Inkluzivní škola* dále uvádí, že všichni cizinci vstupující do pro ně nového vzdělávacího zařízení, vyžadují speciální přijímací proceduru, která jim umožní úspěšně se zapojit do nového prostředí a zároveň se efektivně zapojit do výuky tak rychle, jak jen to jde. Pro cizince, pro které je čeština cizí jazyk, je dobře připravená přijímací procedura obzvláště důležitá, protože tito cizinci mohou nejen zažívat kulturní šok, ale

---

⁶³ MULTIKULTURNÍ ŠKOLA. *Děti s OMJ*. [online]. [cit. 2013-02-14]. Dostupné z: <http://www.inkluzivniskola.cz/kdo-odkud-prichazi-do-cr/zaci-cizinci>

⁶⁴ MULTIKULTURNÍ ŠKOLA. *Bariéry cizinců na české škole*. [online]. [cit. 2013-02-14]. Dostupné z: <http://www.inkluzivniskola.cz/migrace/bariery-cizincu-na-ceske-skole>

především jazykovou bariéru, která jim znemožňuje jakkoliv se zapojit mezi své okolí. Vzdělávací zařízení by měly při přístupu k cizincům zvážit všechny tyto okolnosti.⁶⁵

3.2 Jazyková bariéra

Dokument Inkluzivní škola uvádí, že jazyková bariéra je nejmarkantnější překážkou cizinců s odlišným mateřským jazykem v rámci vzdělávacího procesu. Odlišný mateřský jazyk způsobuje mnohé problémy jak v běžné každodenní komunikaci, tak v osvojování učiva jako takového. Tato překážka je ovšem různé intenzity v závislosti na jazycích původu cizince. Např. slovensky mluvící cizinci překonají komunikační bariéru pochopitelně mnohem rychleji než například cizinci z Vietnamu nebo Číny. Dle tohoto dokumentu jsou cizinci schopni komunikovat v českém jazyce na základní úrovni v závislosti na jejich jazykovém nadání a jejich mateřštině asi po půl roce až dvou letech. Odborné termíny jsou schopni se osvojit a užívat je asi až po pěti až sedmi letech. Na to je třeba pamatovat především při plánování jazykové podpory těchto cizinců během celého jejich vzdělávání. Dále dokument uvádí, že někteří cizinci mohou prožít tzv. tiché období (silent period), kdy jim jazyková bariéra zcela znemožní jakýkoli kontakt v cizím jazyce. Cizinec po tuto dobu vůbec nekomunikuje. Toto období obvykle trvá v řádu týdnů či měsíců. Důležité během této doby je cizince k mluvení nenutit. Tento jev však pozorujeme zejména u dětí.⁶⁶

Nejlepším způsobem, jak jazykovou bariéru odbourat, je osvojení si cizího jazyka. Radostný uvádí, že v některých státech Evropy je výuka místního jazyka součástí integračních programů přístupných všem cizincům, kteří v zemi dlouhodobě legálně pobývají, naopak v České republice je takováto služba v rámci státního integračního programu přístupná pouze osobám, kterým bylo přiznáno právo na mezinárodní ochranu, všichni ostatní cizinci si tedy musí jazykovou výuku zajišťovat sami, podle svých finančních a časových možností a také z nabídky, kterou nelze považovat za dostatečnou. Největším problémem je pak nabídka kurzů češtiny na pokročilejších úrovních, které cizincům nejsou v dostatečně míře nabízeny.⁶⁷

---

⁶⁵ MULTIKULTURNÍ ŠKOLA. *Bariéry cizinců na české škole*. [online]. [cit. 2013-02-14]. Dostupné z: <http://www.inkluzivniskola.cz/migrace/bariery-cizincu-na-ceske-skole>

⁶⁶ MULTIKULTURNÍ ŠKOLA. *Bariéry cizinců na české škole*. [online]. [cit. 2013-02-14]. Dostupné z: <http://www.inkluzivniskola.cz/kdo-jsou-nove-prichozi/zakladni-bariery>

⁶⁷ RADOSTNÝ, L. *Problematika vzdělávání cizinců*. [online]. [cit. 2013-02-14]. Dostupné z: <http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2067047>

3.3 Sociokulturní odlišnost

Kultura je „*pojmem, zahrnující sociální zvyklosti určité komunity, její zákony, obyčeje, tradice a zvyky. Příslušníci stejné kultury se vyznačují společným jazykem, hodnotovým systémem, podobnými vzorci chování a uvažování.*“⁶⁸

„*Při komunikaci s lidmi pocházejícími z odlišného kulturního prostředí se zvyšuje pravděpodobnost vzniku nedorozumění a konfliktů. Některé mohou souviset s nedostatečným zvládnutím komunikačního jazyka. Těžší než porozumět slovům je porozumět významu, který se za nimi skrývá, tzv. metakomunikaci, projevující se v gestech, tónu hlasu a celkovém komunikačním kontextu.*“⁶⁹

Kontakt s majoritní společností bývá pro cizince obvykle velmi obtížný, často dochází k jevu, který nazýváme kulturní šok. Kulturní šok je „*směs nepříjemných pocitů, které se objeví při výrazné změně prostředí*“⁷⁰ a obvykle bývá doprovázen stresem, úzkostí, depresí či sociální izolací. Je tedy pochopitelné, že cizinec musí denně překonávat pro majoritní společnost často nepochopitelné překážky. Čím větší kulturní rozdíl cizinec pociťuje, tím větší pak tyto překážky jsou. Během práce a při kontaktu s cizinci je proto vždy třeba vzít v potaz, z jakého kulturního prostředí a z jakých rodinných poměrů cizinec přichází, aby nedošlo ze strany úředníka nebo sociálního, pedagogického či jiného pracovníka k chybnému jednání, které by mělo za důsledek zhoršení postoje cizince k jeho novému okolí. K takovýmto nedorozuměním může docházet v případě cizince účastnícího se vzdělávání např. při konfrontaci mužů a žen, ženy jsou jinak odívány, platí pro ně jiná pravidla než pro muže, přednášejícím na VŠ nebo přímým nadřízeným může být žena, což je v některých jiných zemích zcela nepřijatelné nebo při konfrontaci dodržovaných stravovacích návyků, problémem může být např. stravování v poledních přestávkách s ostatními studenty či na pracovišti. Velmi vhodné je, pokud pedagog či sociální pracovník zjistí co nejvíce možných informací o cizinci a na kontakt s ním se dobře připraví a připraví na něj i celý kolektiv, aby se co nejvíce možným nedorozuměním předešlo.

---

⁶⁸ PATOČKOVÁ, D. Společnost a interkulturalita. In: ŠIŠKOVÁ, T. *Výchova k toleranci a proti rasismu*. 1. vyd. Praha: Portál, 1998, s. 33. ISBN 80-7178-285-8.

⁶⁹ PATOČKOVÁ, D. Společnost a interkulturalita. In: ŠIŠKOVÁ, T. *Výchova k toleranci a proti rasismu*. 1. vyd. Praha: Portál, 1998, s. 34. ISBN 80-7178-285-8.

⁷⁰ PSYCHOWEB. *Kulturní šok*. [online]. © 2009-2010 [cit. 2013-02-14]. Dostupné z: <http://www.psychoweb.cz/slovník/kulturni-sok-kulturalni-sok---co-to-je-vyznam-podle-slovníku>

3.4 Informovanost cizinců

Majoritní společnost disponuje samozřejmými informacemi, které ale pro cizince samozřejmě být vůbec nemusí. Informovanost a přístup cizinců k informacím jsou pak další bariérou v jejich společenské participaci. Tato bariéra však není pro jejich okolí tak zjevná a okolí jí proto nevěnuje dostatečnou pozornost. Co tedy může majoritní společnost pro cizince udělat? Jakou pomoc by jim měla poskytnout? V obecné rovině uvádí Ministerstvo vnitra České republiky následující prointegrační aktivity:

- „1. *Podpora aktivit, které mají cizincům usnadnit vstup na trh práce a udržení se na něm a aktivit cílených na podporu informovanosti zaměstnavatelů, kteří cizince zaměstnávají.*

  - *nácvik dovedností: kurzy českého jazyka se zaměřením na pracovní uplatnění cizinců a profesní jazyk, psaní životopisů a motivačních dopisů, motivační kurzy, kurzy základů PC, kurzy socio-kulturního minima,*
  - *poskytování informací o možnostech a způsobech získání zaměstnání,*
  - *asistence cizincům při jednání na úřadech, při zvládání administrativních náležitostí spojených se sociálním zajištěním nebo vstupem na trh práce (uznávání diplomů), asistence při změně zaměstnání; záměr na dosavadní zkušenosti a dovednosti migranta,*
  - *právní poradenství,*
  - *podpora informovanosti zaměstnavatelů o podmínkách a problematice zaměstnávání cizinců v ČR (informační kampaně / materiály).*

2. *Podpora aktivit zaměřených na sociální začleňování zranitelných skupin imigrantů (např. žen, seniorů, dětí a mládeže, atd.)*

  - *projekty věnující zvýšenou pozornost ženám bez rodinného zázemí, ženám pocházejícím ze zemí s odlišným sociálně-kulturním prostředím, projekty zvyšující informovanost o postavení žen ve společnosti ČR, projekty zaměřené na rodinné soužití,*
  - *volnočasové aktivity (aktivity vzdělávacího, sportovního a kulturního charakteru).*

3. *Podpora rozvoje vztahů mezi cizinci a členy majoritní společnosti v rámci jejich sociálního začleňování*

- *podpora rozvoje vztahů a vzájemného porozumění mezi cizinci a majoritní společností v ČR,*
  - *podpora informovanosti majority o podmínkách a problematice života cizinců v ČR.*
4. *Vzdělávání sociálních pracovníků a úředníků státní správy a samosprávy v oblasti integrace cizinců.*⁷¹

Hovoříme-li o informovanosti vzdělávajících se cizinců, je třeba vzít v potaz následující možnosti:

- Někteří cizinci např. nemusejí rozumět podmínkám a pravidlům platným v českých vzdělávacích zařízeních.
- Někteří cizinci nemusí rozumět svým právům a povinnostem, nemusí si vědět rady se vztahy v kolektivu.
- Někteří cizinci se vůbec nemusí orientovat v českém školním systému.
- Někteří cizinci nemusí chápat důležitost vzdělávání či domácí přípravy na vyučování.

Pomoci cizincům může majoritní společnost např.:

- informačními letáky ve veřejných institutích v mateřském jazyce cizince
- informovaností cizince o pravidlech vzdělávací instituce vhodným způsobem, pokud cizinec nerozumí, např. pomocí tlumočnicka
- informovaností kolektivu ostatních vzdělávajících se studentů, zapojením celého kolektivu do procesu adaptace cizince
- zprostředkováním komunikace mezi cizincem a relevantními institucemi a organizacemi
- usnadněním procesu nostrifikace dosaženého vzdělání
- zajištěním kvalitního poradenství pro cizince
- informovaností cizinců o vzdělávacích aktivitách

3.5 Sociální kontakty

Cizinci často mezi sebou udržují sociální kontakty a vytvářejí tak společenství jejímž pojítkem je zejména společné náboženství či národnostní původ. Pokud cizinci

---

⁷¹ CIZINCI. *Informace o dotačním řízení MPSV ČR v oblasti podpory integrace cizinců pro rok 2010.* [online]. © 26.01.2010 [cit. 2013-02-14]. Dostupné z: <http://www.cizinci.cz/clanek.php?lg=1&id=597>

neudržují kontakt i s majoritní společností, ale pouze spolu navzájem, může docházet ke vzniku ghetta a sociálnímu vyloučení. Ghetto můžeme vysvětlit jako „dobrovolné nebo vnucené odloučení od ostatní společnosti.“⁷²

Ghetto můžeme charakterizovat i takto:

- „Chudoba není definičním znakem ghetta.
- Ghetto je výrazem segregace, ale ne všechny segregované lokality jsou ghetta.
- Ghetto vytváří paralelní instituce vůči institucím majority.
- Ghetto je nástrojem vytváření identity segregovaných a má charakter komunity.
- Ghetto potlačuje sociokulturní rozdíly ve prospěch jednotné identity a může být účinným nástrojem sociosymbolické amalgamace různých skupin v jednotnou skupinu založenou na kategorii rasy.“⁷³

Sociální vyloučení je pak jev ve společnosti nanejvýš patologický. „Sociálním vyloučením (exkluzí) rozumíme proces, kdy jsou jednotlivci či celé skupiny vytěšňovány na okraj společnosti a je jim omezován nebo zamezen přístup ke zdrojům, které jsou dostupné ostatním členům společnosti. Mezi tyto zdroje řadíme především zaměstnání, bydlení, sociální ochranu, zdravotní péče a vzdělání.“⁷⁴

Je tedy žádoucí, aby cizinci měli snahu se do dění a kulturního života společnosti zapojit a zároveň, aby majoritní společnost cizincům vyšla vstříc a jejich snahu podporovala a vytvořila takové podmínky, aby vytvoření sociálních kontaktů napříč celou společností bylo možné. Jak uvádí Šišková: „Vyspělost většinové společnosti se pozná vztahem k menšině a kvalitou soužití s ní.“⁷⁵ Velmi dobrým způsobem k vytvoření sociálních kontaktů může být např. organizování volnočasových aktivit pro tyto cizince společně s občany hostitelské společnosti. Takovéto kontakty samozřejmě nepřinášejí jen přínos v navazování sociálních kontaktů, nýbrž cizince obohacují i po jazykové stránce, cizinec si tak zdokonaluje pro něj cizí jazyk. Je třeba zmínit i přínos pro občany majoritní společnosti. Dle Cílkové a Schoenerové může být kontakt s cizinci velkou výhodou. Občané mající zkušenosti s multikulturním prostředím mívají

---

⁷² ONLINE-SLOVNÍK. *Ghetto*. [online]. [cit. 2013-02-14]. Dostupné z: <http://www.online-slovník.cz/slovník-cizich-slov/ghetto>

⁷³ TOUŠEK, L. *Sociální vyloučení a prostorová segregace*. [online]. © 2013 [cit. 2013-02-14]. Dostupné z: <http://www.antropologie.org/publikace/44-prehledove-studie/143-socialni-vyloueni-a-prostorova-segregace>

⁷⁴ PROGRAMY SOCIÁLNÍ INTEGRACE. *O sociálním vyloučení*. [online]. [cit. 2013-02-14]. Dostupné z: http://www.integracniprogramy.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=892&Itemid=294

⁷⁵ ŠIŠKOVÁ, T. Situace národnostních menšin v ČR. In: ŠIŠKOVÁ, T. *Výchova k toleranci a proti rasismu*. 1. vyd. Praha: Portál, 1998, s.54. ISBN 80-7178-285-8.

menší tendenci k rasistickým a xenofobním názorům. Cizinec se pro ně postupem času stává přítelem a není důležité, odkud pochází, jaké udržuje tradice nebo jakou má barvu pleti. Cizinec může vyprávět o své zemi, vysvětlit zvyky, které Češi nechápou a seznámit ostatní s tradicemi svého národa. Tímto vztahem se můžeme vzájemně obohacovat.⁷⁶

---

⁷⁶ CÍLKOVÁ, E. A P. SCHÖNEROVÁ. *Náměty pro multikulturní výchovu: poznáváme jiné národy. I.* vyd. Praha: Portál, 2007, s.12. ISBN 978-80-7367-238-6.

4 PRŮZKUM PROCESU INTEGRACE U CIZINCŮ ÚČASTNÍCÍCH SE INTEGRAČNÍHO STUDIA

4.1 Cíl průzkumu

Průzkumným cílem této práce je pokusit se zjistit, zda při integraci cizinců do společnosti dochází k problémům či překážkám a pokud ano, definovat je a pokusit se navrhnout řešení těchto problémů. Dalším cílem této práce je zjistit, zda se cizinci, kteří se účastní integračního kurzu či studia se lépe integrují do společnosti.

4.2 Průzkumný vzorek

Průzkumným vzorkem je třída integračního studia pro cizince. Studia se účastní deset cizinců. V této třídě je vyučováno dvěma lektory - rodilým Čechem a cizinkou. Průzkumný vzorek zahrnuje 10 studujících cizinců a oba dva lektory.

4.3 Metoda průzkumu

Pro průzkum byla zvolena kvalitativní výzkumná metoda. Výzkumnou metodou byl zvolen hloubkový rozhovor a pozorování třídy trvající jeden týden.

4.4 Realizace průzkumu

Průzkum byl rozdělen do dvou částí. V průběhu první části průzkumu autorka denně během jednoho týdne pozorovala dění ve třídě a pozorovala jednotlivé studenty při činnostech a komunikaci s lektorem a s ostatními studenty a pravidelně se studenty hovořila. Po týdnu každého jednotlivého studenta ohodnotila dle stejných kritérií.

Druhou částí průzkumu byl rozhovor s oběma kantory. Rozhovor s oběma kantory autorka vedla dle stejných, předem připravených otázek. Respondenti-studenti jsou označeni jako RS1, RS2, RS3, RS4, RS5, RS6, RS7, RS8, RS9 a RS10. Respondenti lektoři jsou označeni jako RL1 a RL2.

4.5 Průzkum se studenty

Aby autorka mohla studenty, jejich chování a schopnosti pozorovat a dobře ohodnotit, rozhodla se ve třídě pobývat celý týden, kdy jsem do třídy denně docházela. Během tohoto týdne pozorováním ohodnotila sociální začlenění studenta, tedy to, jaké má vztahy k ostatním studentům, dále jeho integraci do dění třídy - tedy to, zda do třídy rád dochází a zda se účastní aktivit a činností ve třídě a zda se věnuje i domácím přípravám ke studiu či se omezuje pouze na aktivitu během doby ve třídě. Během pravidelných vlastních rozhovorů se studenty a také během pozorování jejich rozhovorů s lektory nebo s ostatními studenty ohodnotila i jejich jazykové dovednosti. Z individuálních rozhovorů také zhodnotila jejich integraci v zaměstnání.

K hodnocení použila následující hodnotící škály:

Hodnotící škála jazykových schopností:

1. student hovoří zcela plynně, má bohatou slovní zásobu
2. student hovoří na dobré úrovni, má dobrou slovní zásobu
3. student hovoří s viditelnými problémy, ale je schopen běžně komunikovat a domluvit se s okolím
4. student mluví s výraznými obtížemi a silným přízvukem, špatně se vyjadřuje, špatně rozumí svému okolí a jeho okolí mu špatně rozumí
5. student hovoří špatně, slovní zásoba je zcela nedostatečná, okolí mu velmi špatně rozumí a samotný student velmi špatně rozumí svému okolí

Hodnotící škála pro míru integrace do dění ve třídě:

1. student rád dochází do třídy a rád se účastní aktivit ve třídě, aktivní je i v domácí přípravě ke studiu
2. student většinou dochází do třídy rád a většinou se účastní aktivit ve třídě, není aktivní při přípravě ke studiu
3. student většinou nechce do třídy docházet, ale většinou se účastní aktivit ve třídě
4. student nechce do třídy docházet a většinou se nechce účastnit aktivit ve třídě
5. student nechce do třídy docházet a aktivit ve třídě se neúčastní vůbec

Hodnoticí škála sociálního začlenění studenta ve třídě:

1. student se přátelí s více studenty, reaguje dobře na kolektiv a je kolektivem pozitivně přijímán
2. student se přátelí s několika studenty, ale straní se kolektivu, kolektivem je student dobře přijímán
3. student se přátelí jen s jedním, maximálně dvěma studenty, straní se kolektivu, ale je kolektivem dobře přijímáno
4. student se přátelí jen s jedním studentem, straní se kolektivu a není kolektivem dobře přijímán.
5. student se nepřátelí s žádným studentem, straní se kolektivu a není kolektivem dobře přijímán.

Hodnoticí škála pro míru integrace v zaměstnání:

1. student má zaměstnání odpovídající jeho kvalifikaci a profesní zkušenostem, za práci má srovnatelný plat jako jiní zaměstnanci na obdobné pozici, zaměstnání hledá bez obtíží.
2. student má zaměstnání neodpovídající jeho kvalifikaci a profesní zkušenostem, za práci má srovnatelný plat jako jiní zaměstnanci na obdobné pozici, zaměstnání hledá bez obtíží.
3. student má zcela neodpovídající zaměstnání jeho kvalifikaci a profesní zkušenosti. Je nucen často zaměstnání střídat, zaměstnání hledá s obtížemi, pracuje za nižší plat než jiní zaměstnanci na obdobné pozici
4. student má zcela neodpovídající zaměstnání jeho kvalifikaci a profesní zkušenosti. Je nucen často zaměstnání střídat, zaměstnání hledá s velkými obtížemi, pracuje za minimální plat
5. student je nezaměstnaný, má problém sehnat jakoukoliv práci a to i za minimální plat
6. student není zaměstnaný, protože nechce (např. žena v domácnosti)

Otázka č. 1 Jaké je Vaše pohlaví?

Tabulka 4: Pohlaví respondentů

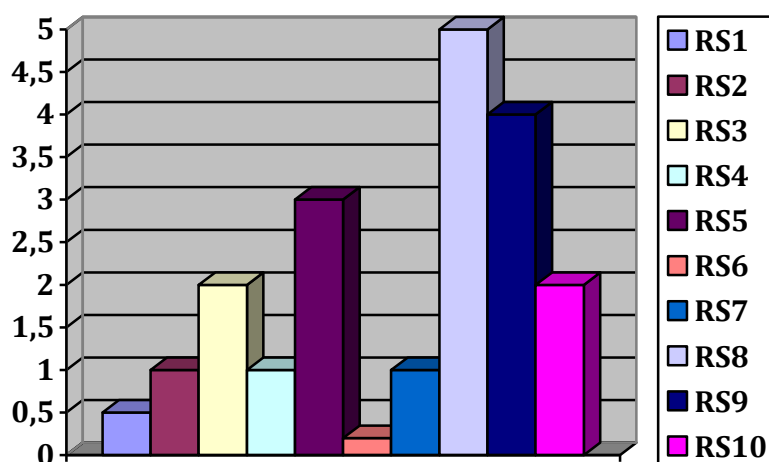
	Žena	Muž
RS1		X
RS2		X
RS3		X
RS4		X
RS5	X	
RS6	X	
RS7	X	
RS8		X
RS9		X
RS10	X	

Zdroj: Autorka práce

Z tabulky vyplývá, že ve skupině je šest respondentů a čtyři respondentky.

Otázka č. 2 Jak dlouho jste v ČR?

Graf 1: Počet let v ČR

Zdroj: Autorka práce

Z grafu vyplývá, že polovina všech dotazovaných je v ČR po dobu jednoho roku či méně a druhá polovina dotazovaných je v ČR 2-5 let.

Otázka č. 3 Jak se Vám daří v ČR?

Tabulka 5: Jak se respondentům daří v ČR

	velmi dobře	dobře	ani dobře ani špatně	špatně	velmi špatně
RS1	X				
RS2	X				
RS3		X			
RS4		X			
RS5			X		
RS6				X	
RS7		X			
RS8	X				
RS9	X				
RS10		X			

Zdroj: Autorka práce

Z tabulky vyplývá, že ženy jsou více skeptické. Zatímco respondentky odpovídaly ve dvou případech, že se jim v ČR daří dobře, v jednom případě ani dobře ani špatně a v jednom případě špatně, respondenti odpovídali ve dvou případech, že se jim v ČR daří dobře a ve čtyřech případech velmi dobře.

Otázka č. 4 Jaký byl důvod příchodu do České republiky?

Tabulka 6: Důvod příchodu do ČR

	ekonomický	politický	rodinný	jiný
RS1	X			
RS2	X			
RS3	X			
RS4	X			
RS5			X	
RS6			X	
RS7			X	
RS8	X			
RS9	X			
RS10			X	

Zdroj: Autorka práce

Z tabulky vyplývá, že důvod příchodu do ČR byl u respondentek rodinný, zatímco u respondentů ekonomický.

Otázka č. 5 Cítíte se v ČR dobře?

Tabulka 7: Cítí se respondenti v ČR dobře?

	rozhodně ano	ano	Ani dobře ani špatně	ne	Rozhodně ne
RS1	X				
RS2	X				
RS3		X			
RS4		X			
RS5			X		
RS6				X	
RS7		X			
RS8	X				
RS9	X				
RS10		X			

Zdroj: Autorka práce

I u této otázky byly ženy více skeptické. Ve dvou případech uvedly, že se v ČR cítí dobře, v jednom ani dobře ani špatně a v jednom že se zde dobře necítí. Naopak muži ve dvou případech uvedli, že se jim v ČR daří dobře a ve čtyřech případech, že se jim zde daří velmi dobře.

Otázka č. 6 Když jste přišel do ČR, měl jste s něčím problémem, co by Vám bránilo zapojit se do dění ve společnosti?

Tabulka 7: Bránilo při příchodu něco respondentům zapojit se do dění ve společnosti

	Ano	Ne
RS1	X	
RS2	X	
RS3	X	
RS4	X	
RS5	X	
RS6	X	
RS7	X	
RS8	X	
RS9	X	
RS10	X	

Zdroj: Autorka práce

Všichni respondenti a respondentky uvedli, že měli při příchodu do ČR nějaký problém.

Otázka č. 7 Jaké oblasti se Váš problém týkal

Tabulka 9: Druh problému

	jazyk	zaměstnání	rodina	cizí prostředí	nepřátelští lidé
RS1	X	X			
RS2	X	X			
RS3	X	X			
RS4	X	X			
RS5	X			X	X
RS6	X			X	X
RS7	X			X	
RS8	X				
RS9	X				
RS10	X			X	

Zdroj: Autorka práce

Všichni respondenti a respondentky uvedli, že měli problém související s cizím jazykem. Dále čtyři z šesti zaměstnaných respondentů (viz. Tabulka 13) uvedli, že měli problém týkající se jejich zaměstnání, tento problém neudevedla žádná z respondentek. Naopak všechny respondentky uvedly, že měly problém s cizím prostředím, tento problém však neuvedl žádný respondent. Dvě respondentky také uvedly problém s nepřátelství místních lidí. Jedná se o dvě respondentky, které měly nejhorší průběh celé integrace a také nejmenší snahu integrovat se (viz. Tabulka 13).

Otázka č. 8 Kdo Vám s Vaším problémem nejvíce pomohl?

Tabulka 10: Kdo respondentům nejvíce pomohl

	Rodina	Úřady či jiná instituce	Přátelé- cizinci	Přátelé-Češi	nikdo
RS1	X	X			
RS2	X	X			
RS3	X	X			
RS4	X	X			
RS5	X	X			
RS6	X	X			
RS7	X	X			
RS8	X	X			
RS9	X	X			
RS10	X	X			

Zdroj: Autorka práce

Všichni respondenti a respondentky uvedli, že jim s problémem pomohla rodina a instituce.

Otázka č. 9 Chcete v ČR zůstat?

Tabulka 11: Chtějí respondenti v ČR zůstat?

	Rozhodně ano	ano	nevím	ne	Rozhodně ne
RS1	X				
RS2	X				
RS3		X			
RS4		X			
RS5			X		
RS6				X	
RS7		X			
RS8	X				
RS9	X				
RS10		X			

Zdroj: Autorka práce

Čtyři z šesti respondentů uvedli, že rozhodně chtějí v ČR zůstat, dva pak, že zůstat chtějí, dále uvedly dvě ze čtyřech respondentek, že si přejí v ČR zůstat. Jedna respondentka uvedla, že neví, zda chce v ČR zůstat a rovněž jedna respondentka uvedla, že v ČR zůstat nechce. Během rozhovoru se zároveň zmínila, že by se ráda vrátila do rodné země, neboť si zde nemůže zvyknout žít.

Otázka č. 10 Myslíte si, že Vám toto studium pomohlo/pomůže zlepšit Vaši situaci v ČR?

Tabulka 12: Vliv studia na zlepšení situace v ČR

	rozhodně ano	ano	nevím	ne	Rozhodně ne
RS1	X				
RS2	X				
RS3		X			
RS4		X			
RS5			X		
RS6				X	
RS7		X			
RS8	X				
RS9	X				
RS10		X			

Zdroj: Autorka práce

Čtyři z šesti respondentů jsou přesvědčeni, že jejich nynější studium rozhodně bude mít vliv na zlepšení jejich situace v ČR. Dva respondenti a dvě respondentky uvedli, že si myslí, že studium bude mít vliv na zlepšení jejich situace v ČR. Respondentka, která uvedla, že neví, zda v ČR zůstane, uvedla rovněž, že neví, zda studium bude mít vliv na zlepšení její situace v ČR. Respondentka, která uvedla, že v ČR zůstat nechce, je přesvědčena, že studium nebude mít žádný vliv na zlepšení její situace v ČR.

Tabulka 13: Celkové vyhodnocení studentů

	RS1	RS2	RS3	RS4	RS5	RS6	RS7	RS8	RS9	RS10
Hodnocení míry integrace do třídy	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1
Hodnocení sociálního začlenění ve třídě	1	1	1	1	3	3	1	1	1	1
Hodnocení jazykových schopností	1	2	2	1	4	4	2	1	2	1
Hodnocení integrace v zaměstnání	1	2	2	1	6	6	6	1	1	6

Zdroj: Autorka práce

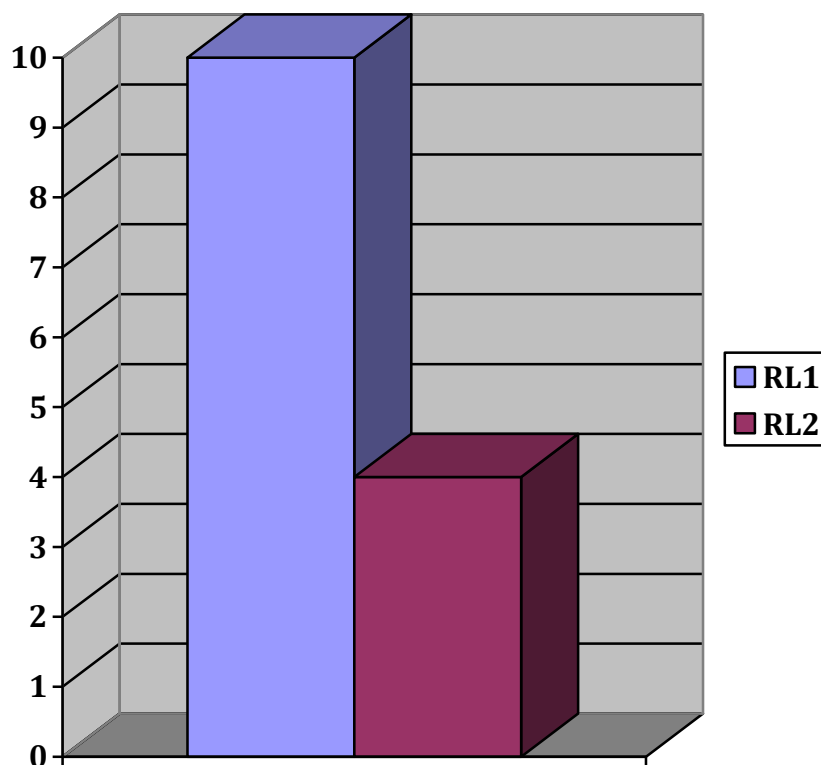
Výsledky hodnocení všech dotazovaných do značné míry ovlivnilo jejich pohlaví. Všichni respondenti totiž přicestovali do ČR z ekonomických důvodů, zatímco respondentky z důvodů rodinných. Z rozhovorů autorka zjistila, že respondentky RS5 a RS6, které získaly celkově nejmenší hodnocení míry integrace, následovaly do ČR manžela cizince, zatímco respondentky RS7 a RS10 se vdaly za občana České republiky, což bylo důvodem k příchodu do ČR. Všechny respondentky jsou nezaměstnané, protože jsou dle svých slov v domácnosti a zaměstnání nehledají. Respondentky RS5 a RS6 pak jsou v ČR nejméně spokojené ze všech. Z rozhovorů s nimi vyplynulo, že v podstatě byly nuceny se do ČR přestěhovat kvůli zaměstnání jejich manžela, ze studijní skupiny se nejméně věnují domácí přípravě, jsou nejméně

ve skupině začleněny, nejraději komunikují pouze spolu a pokud to jde svým rodným jazykem, neboť obě pochází ze stejné země. Tato skutečnost se promítá i v celkových jazykových schopnostech, které jsou celkově ze skupiny nejhorší. Dle rozhovorů s nimi a jejich celkových výsledků a chování se autorka domnívá, že obě tyto ženy nejsou motivovány k jakémukoliv snažení a necítí se zde příliš dobře a pokud by to bylo možné, nejraději by se vrátily zpět do své vlasti. Naopak velmi dobré výsledky byly zaznamenány u respondentů. Všichni respondenti jsou totiž zaměstnaní, česky hovoří zcela plyně nebo na velmi dobré úrovni, snaží se zdokonalovat se, věnují se domácím přípravám ke studiu, nejlepší úroveň integrace pak měli respondenti RS1 a RS8.

4.6 Rozhovor s lektory

Otázka č. 1 Jak dlouho pracujete jako lektor?

Graf 2: Délka lektorské praxe

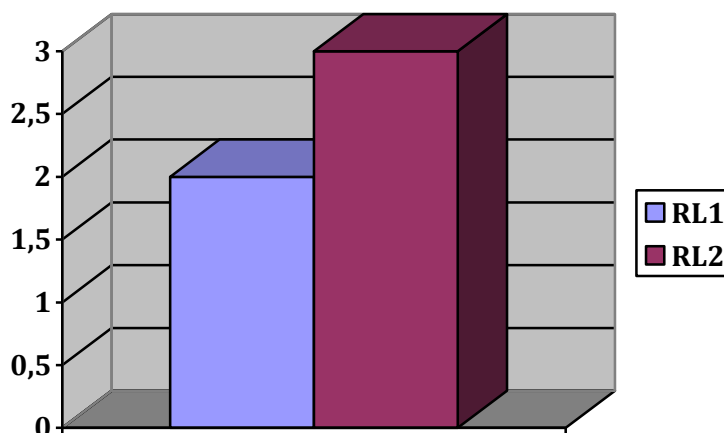

Zdroj: Autorka práce

Graf znázorňuje počet let lektorské praxe. Z grafu vyplývá, že český lektor je oproti lektoru cizinci zkušenější.

Otázka č. 2 Jak dlouho pracujete jako lektor s kolektivem cizinců?

Graf 3: Délka lektorské praxe s cizinci

Zdroj: Autorka práce

Z grafu vyplývá, že celkově méně zkušenější lektor cizinec má delší a to tříletou praxi s cizinci než český lektor, který má pouze praxi dvouletou.

Otázka č. 3 Jak jste se cítil před tím, než jste se dostal k takto mezinárodnímu kolektivu?

RL1: „Byla to pro mě výzva. S cizinci jsem předtím pracoval spíše náhodně, např. tak, že se dostal do klasického kolektivu třeba nějaký student, který byl cizincem. Poté když se mi naskytla tato možnost, tak jsem se částečně obával toho, že by to mohlo být i problematické, že by se mi třeba mohli dostat do kolektivu cizinci z některých specifických zemí, o kterých tu třeba kolují různé předsudky, ale celkově mě myšlenka takto mezinárodní práce zaujala a šel jsem do toho a to bez předsudků.“

RL2: „Já jsem z toho měla vysloveně radost, multikulturní skupina je něco, čím žiju celý život. Mít možnost takto pracovat je pro mě zcela přirozené, cítím se pak jako ryba ve vodě. Mnoha lidem, kteří sem docházejí, velmi rozumím a chápu hodně z jejich problému, nakonec já tím taky prošla a spoustu mých známých také.“

U respondenta RL1 se objevily částečné obavy před tím než začal s mezinárodním kolektivem pracovat, zatímco respondentka RL2 byla velmi potěšena a připadala si při této práci velmi přirozeně.

Otázka č. 4 Připravoval jste se nějak zvlášť v souvislosti s takto mezinárodním kolektivem?

RL1: *„Ano, připravoval jsem se na to hodně. Zejména jsem si vyhledával informace o zemích původů budoucích studentů, aby nedošlo k nějakému faux-pas.“*

RL2: *„Samozřejmě. Vždy je třeba vědět odkud ti lidé přicházejí a co mají za sebou. Také je důležité zhruba zhodnotit jazykovou úroveň kolektivu jako celku a promyslet jakým způsobem začít, aby někteří nebyli přetěžováni a jiní třeba zase nebyli bržděni v učení.“*

Oba respondenti se na tuto práci připravovali, každý vlastním způsobem.

Otázka č. Myslíte si, že cizinci, kteří absolvují integrační kurz či studium se lépe integrují do společnosti

RL1: *„Ano, rozhodně.“*

RL2: *„Ano, naučí se zde mnoho věcí, osvojí si lépe jazyk. Navíc se dostanou i do kontaktu s novými lidmi, kteří další integraci mohou napomoci.“*

Oba respondenti jsou přesvědčeni, že integrační kurz či studium pomáhá cizincům lépe se integrovat do společnosti.

Otázka č. 12 Přistupujete k takovému mezinárodnímu kolektivu jinak než jste přistupoval dříve k českému kolektivu? Pokud ano, z jakého důvodu?

RL1: *„To ano. Samozřejmě, že v každém kolektivu člověk musí přistupovat ke studentům jednotlivě, ale tady to platí dvojnásob. Je to vysloveně individuální práce s každým jednotlivým studentem.“*

RL2: *„Chovám se k nim v podstatě stejně jako k ostatním dříve. Hlavní je nedělat rozdíl mezi nikým, ale dát každému možnost a prostor.“*

Respondent RL1 je přesvědčen, že se k mezinárodnímu kolektivu chová jinak, zatímco respondentka RL2 uvedla, že se chová stejně jako v případě jiných kolektivů.

Otázka č. 15 Jakým způsobem učíte cizince majoritnímu jazyku?

RL1: „Učení u nás funguje různými způsoby. Jedeme podle učebnice, postupujeme po lekcích v ní - překlady, čtení nahlas, domácí úkoly, úkoly během vyučování. Máme ale i mnoho jiných aktivit, pravidelně mluvíme o tom, co každý dělá, např. zaměstnání, rodina apod. Studenti se tak procvičují v konverzaci. U studentů stejného původu je doporučeno, aby nehovořili mateřským jazykem a i během přestávek spolu hovořili česky. Pravidelně také s celou skupinou chodíme navštěvovat naše okolí. Celkově to u nás funguje tak, že já jako Čech s nimi více konverzuji, aby slyšeli kvalitní výslovnost a kolegyně jako cizinka jim více vysvětluje gramatiku, protože mnozí to od cizince pochopí jednodušeji než od rodilého mluvčího.“

RL2: „U nás se studenti učí jednak dle učebnice a jednak situačně. Učebnice je pro nás něco jako osnova, podle které my pak děláme naši práci. Obsah té práce je ale spíše na nás. Tzn. že dle kapitol se věnujeme určitému jevu z gramatiky, ale jednotlivá procvičení a pochopení jevu aplikují již studenti sami, např. esejí o rodině či konverzaci ve třídě. Kromě jazyka učíme studenty i o systému v této zemi. Pro některé je to zcela nové. Chodíme pak navštěvovat různá zařízení či památky. Studenti pak o tom diskutují či píší domácí úkoly. Je důležité, aby student byl aktivní. Učení je důležité, ale ne to mechanické, nýbrž to praktické, to, co ten student sám zažije a pochopí, pak může použít do budoucna.“

Oba respondenti uvedli způsob jakým učí studenty majoritnímu jazyku, jedná se např. o konverzaci, procvičování gramatiky atd.

Otázka č. 16 Jak připravujete studenty na to až kurz opustí? Trénujete něco speciálního? Na co se zaměřujete nejvíce?

RL1: „Studenty připravuji zejména na to, aby byli schopni si sami bez pomoci někoho cizího vše obsahovat popř. pokud by toho schopni nebyli, tak aby věděli kam se obrátit. Trénujeme s nimi třeba životopisy nebo zkusíme ukázkové pohovory nebo třeba simulujeme návštěvu úřadu či telefonáty.“

RL2: „Trénujeme zde hlavně samostatnost studenta. Zvyšujeme jeho informovanost o našem prostředí a schopnost orientovat se zde. Je důležité, aby byl student připraven na základní dovednosti, které tu bude potřebovat - návštěva lékaře, úřadu, orientace

na internetu, vyhledávání informací. Občas se také zaměřujeme na individuální problémy určitého studenta - třeba špatná výslovnost apod.“

Oba respondenti uvedli, že se snaží o samostatnost studentů, tedy to aby studenti sami zvládli návštěvu lékaře či úřadu či byli schopni projít přijímacím pohovorem.

Otázka č. 18 Jak byste komunikoval nebo jak komunikujete se studentem, pokud Vám nerozumí během běžného dne nebo při běžné výuce.

RL1: *„Obvykle stačí informaci zopakovat či říci pomaleji a student porozumí. Občas je nutné určitou věc třeba vysvětlit na příkladu. Ale obvykle se nestává, že by někdo vysloveně nerozuměl, spíše se stane, že věc nepochopí tak, jak by měl.“*

RL2: *„Nejhorší je to v případě, kdy se k nám dostanou lidé, kteří neumí česky vůbec nebo téměř vůbec. V takovém případě je nutné občas domlouvat se skrze ruce a nohy popř. i malovat na tabuli to co vlastně chce on nebo já říci. To se ale nestává příliš často. Většinou k nám již jdou lidé, kteří mají alespoň základní znalost jazyka a domluva je s nimi možná tak, že větu zjednoduším, zopakuji, popř. nějaké slovo vysvětlím, důležitá je kvalitní artikulace a gestikulace. Nakonec jsme se vždy se všemi dorozuměli.“*

Oba respondenti uvedli, že nejčastěji stačí informaci zopakovat, aby student porozuměl.

Otázka č. 19 Máte informace o zemi, kultuře a jazyku původu studenta?

R1: *„Ano, samozřejmě. Je to klíčová informace.“*

R2: *„Ano, je to jedna z nejdůležitějších věcí, které se zjišťují hned na začátku při přijetí těchto studentů.“*

Oba respondenti uvedli, že mají informace o zemi, kultuře a jazyku původu studenta a oba tuto informaci považují za velmi důležitou.

Otázka č. 20 Nemůže docházet ke konfliktu náboženství či zvyklostí?

RL1: „Ano může. Už se to i stalo. Měli jsme tu studenty z bývalé Jugoslávie - tedy Chorvaty a Srby. Při hovoru o rodině jsme se dostali do situace, kdy jak chorvatská studentka tak i srbský student uvedli, že někdo z jejich nejbližších příbuzných zemřel ve válce. Rozhovor ale proběhl v klidu, studenti spolu vycházeli v pořádku. Už se ale stalo, že třeba student původem z islamistické země neuznával kolegyni jako přednášející a s viditelnou nelibostí ji trpěl.“

RL2: „Občas se tu něco takového stane, ale většinou to dobře vyřešíme. Většinou když už nějaké problémy jsou, tak ohledně náboženství - stravování, modlitby, vztah žen a mužů atd. Ale jak říkám, to se stane spíše zřídka.“

Oba respondenti uvedli, že může docházet ke konfliktům náboženství a zvyklostí a že se to dokonce už i stalo, avšak jednalo se spíše o mimořádnou situaci než o pravidlo.

Otázka č. 22 Víte, kam se obrátit o podporu či odbornou radu v souvislosti se vzděláváním cizinců?

RL1: „Ano. Máme pravidelná školení a kontakty, kam se vždy můžeme obrátit.“

RL2: „Ano. A často třeba radíme i samotným studentům, kam se mohou obrátit oni, pokud něco potřebují.“

Oba respondenti uvedli, že ví, kam se obrátit o podporu či odbornou radu v souvislosti se vzděláváním cizinců.

Otázka č. 24 Jste spokojen s podmínkami, kvalitou a celkovým výučovacím procesem studentů ve třídě? Pokud ne a mohl byste s tím něco udělat a změnit to, co by to bylo?

RL1: „Celkově jsem spokojen. Myslím si, že je to pro studenty přínosné a mě osobně ta práce baví. Takže já osobně bych neměnil asi nic.“

RL2: „Já bych nic neměnila. Úspěchy studentů mluví za vše.“

Oba respondenti uvedli, že jsou spokojeni s podmínkami, kvalitou a celkovým vyučovacím procesem studentů ve třídě a nemají potřebu něco měnit.

4.7 Vyhodnocení průzkumu a formulace hypotéz

Během průzkumu se ukázalo, že při integraci cizinců do společnosti existují překážky. Všichni dotazovaní cizinci uvedli, že se zejména v počátku jejich integrace, při příchodu do ČR vyskytly překážky a to především s jazykem, který jako překážku uvedli všichni respondenti a respondentky. Dále uvedli čtyři respondenti problém se zaměstnáním, všechny čtyři respondentky uvedly problém s cizím prostředím a dvě respondentky s nepřátelstvím místních lidí. Všichni respondenti jsou zaměstnáni, zatímco všechny respondentky nemají žádné zaměstnání a jsou v domácnosti. Muži dosáhli celkově lepších výsledků v procesu integrace než ženy.

Dále se také ukázalo, že cizinci, kteří se účastní integračního kurzu či studia, se lépe integrují do společnosti. Toto potvrdili jak oba lektori, tak i většina studentů, konkrétně pak celkově osm studentů z deseti. Pouze dvě respondentky RS5 a RS6 uvedly, že si nemyslí nebo že neví, zda jim integrační studium pomůže lépe se integrovat v ČR.

Na základě těchto zjištění lze zformulovat následující hypotézy:

1. Lze předpokládat, že cizinci, kteří aktivně přistupují k integračnímu studiu jsou lépe připraveni na proces integrace v České republice.
2. Lze předpokládat, že cizinci, kteří jsou zaměstnáni, dosahují lepších výsledků v procesu integrace.

Tyto hypotézy by mohly být v budoucnu ověřeny rozsáhlejším kvantitativním šetřením.

ZÁVĚR

Tato práce se zabývala významem vzdělávání pro integraci cizinců. Teoretická část byla kromě vysvětlení pojmů souvisejících s integrací zaměřena na cizince v ČR, tedy na jejich počty a dále také organizace, které se zabývají prací s cizinci. Dále se práce zabývala specifiky ve vzdělávání cizinců.

Empirická část se věnovala průzkumu procesu integrace cizinců účastnících se integračního studia. Účelem bylo jednak zjistit, zda existují v procesu integrace překážky a také, zda integrační studium či kurz pro cizince má pozitivní vliv na jejich integraci. Z tohoto důvodu byli zvoleni studenti a lektori takového studia jako respondenti a průzkum v délce jednoho týdne byl proveden s nimi. Pro průzkum byly zvoleny kvalitativní metody a to rozhovor a pozorování. Proces integrace byl u většiny, konkrétně u osmi z deseti studentů velmi úspěšný. Pouze u dvou studentek nebyly výsledky tak dobré, jak by mohly být, autorka je na základě pozorování a rozhovorů s těmito studentkami přesvědčena, že nemají zájem se v ČR integrovat, neboť zde nejsou spokojeny a rády by ČR opustily, což ale vzhledem k jejich rodinným poměrům není možné. Všichni respondenti dále uvedli, že měli při vstupu do ČR zde nějaký problém, všichni shodně uvedli, že největší problém měli s českým jazykem, někteří pak dále uvedli problém se zaměstnáním, cizím prostředím nebo s nepřátelstvem zdejších lidí. Autorka se domnívá, že cizincům během studia byly nabídnuty velmi dobré podmínky pro to, aby se mohli úspěšně integrovat do společnosti a že většina z nich, tedy osm z deseti - tuto možnost využila a zároveň jsou přesvědčeni, že jim studium do budoucna v ČR pomůže. Autorka je přesvědčena o pozitivěch tohoto studia a nemá výtky k podmínkám vyučovacího procesu.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

- ALAN, J. *Xenofobie a rasismus: úvodní poznámka sociologa*. In: ŠÍŠKOVÁ, T. (ed.) *Výchova k toleranci a proti rasismu*, 1. vydání. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-285-8.
- BELZ, H. a M. SIEGRIST. *Klíčové kompetence a jejich rozvíjení*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-479-6.
- BENEŠ, M. *Andragogika*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2580-2.
- CÍLKOVÁ, E. A P. SCHÖNEROVÁ. *Náměty pro multikulturní výchovu: poznáváme jiné národy*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-238-6.
- FRIŠTENSKÁ, H. *Pojmy xenofobie, rasismus, rasové násilí a rasová diskriminace*. In: ŠÍŠKOVÁ, T. *Výchova k toleranci a proti rasismu*. 1. vyd. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-285-8.
- HAYES, N. *Základy sociální psychologie*. 2. vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-736-7283-6.
- ITAL, A. a M. KNÖFERL. *Aus, Fort & Weiterbildung nach Schlüsselqualifikationen*. 1. Aufl. Hagen: Brigitte Kunz Verlag, 2001. ISBN 3-89495-173-7.
- MÜLLER, M. *Trainingsprogramm Schlüsselqualifikationen*. 1. Aufl. Frankfurt/Main: Eichborn Verlag, 2003a. ISBN 3-8218-3827-2.
- NIESSEN, J. a Y. SCHIBEL. *Příručka o integraci pro tvůrce politik a odborníky z praxe*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2005. ISBN 80-86878-24-4.
- PATOČKOVÁ, D. *Společnost a interkulturalita*. In: ŠÍŠKOVÁ, T. *Výchova k toleranci a proti rasismu*. 1. vyd. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-285-8.
- RABIŇÁKOVÁ, D. *Metodika práce s mládeží*. In: ŠÍŠKOVÁ, T. *Výchova k toleranci a proti rasismu*. 1. vyd. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-285-8.
- ŠÍŠKOVÁ, T. *Situace národnostních menšin v ČR*. In: ŠÍŠKOVÁ, T. *Výchova k toleranci a proti rasismu*. 1. vyd. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-285-8.

- TROMBÍK, P. Conception of Integration of Aliens in the Czech Republic. In: *Integration of Immigrants in Europe*. Praha: Slovo 21, 2004. ISBN 80-239-3924-6.
- VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3. vyd. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-802-3.
- VETEŠKA, J. a M. TURECKIOVÁ. *Kompetence ve vzdělávání*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1770-8.
- VETEŠKA, J. a M. TURECKIOVÁ. *Vzdělávání a rozvoj podle kompetencí. Kompetence v andragogice, pedagogice a řízení*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. ISBN 978-80-86723-54-9.
- WERNER, E. *Schlüsselqualifikationen. Persönliche Voraussetzungen für beruflichen Erfolg*. 1. Aufl. Heidelberg: I.H. Sauer-Verlag, 2003. s. 97. ISBN 3-7938-7293-9.

Seznam použitých internetových zdrojů

- CIZINCI. *Informace o dotačním řízení MPSV ČR v oblasti podpory integrace cizinců pro rok 2010*. [online]. © 26.01.2010 [cit. 2013-02-14]. Dostupné z: <http://www.cizinci.cz/clanek.php?lg=1&id=597>
- ČESKÝ HELSINSKÝ VÝBOR. *Protokol týkající se právního postavení uprchlíků*. [online]. [cit. 2013-02-14]. Dostupné z: <http://www.helcom.cz/view.php?cisloclanku=2003052101>
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Cizinci v ČR 2012*. [online]. © 31.12.2012 [cit.2013-02-08]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/CB00457FAE/\\$File/141412_t1-01.pdf](http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/CB00457FAE/$File/141412_t1-01.pdf)
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Cizinci v ČR 2012*. [online]. © 31.12.2012 [cit.2013-02-08]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/CB00457FF8/\\$File/141412_t1-07.pdf](http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/CB00457FF8/$File/141412_t1-07.pdf)
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Cizinci v ČR 2012*. [online]. © 31.12.2012 [cit.2013-02-08]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/CB00458003/\\$File/141412_t4-02.pdf](http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/CB00458003/$File/141412_t4-02.pdf)

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Koncepce integrace cizinců*. [online]. [cit. 2013-02-05]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/5E0034D8EC/\\$File/ci1main2.doc](http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/5E0034D8EC/$File/ci1main2.doc)

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Vzdělávání cizinců*. [online]. [cit. 2013-02-05]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2012ediciplan.nsf/p/1414-12>

INFORMAČNÍ CENTRUM PRO MLÁDEŽ. *Postup cizince při získávání zaměstnání v ČR*. [online]. [cit. 2013-02-05]. Dostupné z: http://www.kr-karlovarsky.cz/obce/ICM_Cheb/tematika/prace/zam_cizinci/postup_ciz.htm

INKLUZIVNÍ ŠKOLA. *Cizinci v ČR z pohledu zákona*. [online]. [cit. 2013-02-14]. Dostupné z: <http://www.inkluzivniskola.cz/kdo-jsou-nove-prichozi/dulezite-pojmy>

INTERNATIONAL ORGANIZATION FOR MIGRATION. *Facts & Figures*. [online]. [cit. 2013-02-05]. Dostupné z: <http://www.iom.int/cms/en/sites/iom/home/about-migration/facts--figures-1.html>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Sociální zabezpečení cizinců v ČR*. [online]. [cit. 2013-02-05]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/603>

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Cizinec*. [online]. [cit. 2013-02-05]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/terminologicky-slovník.aspx>

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky*. [online]. [cit. 2013-02-05]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/soubor/uz-326-k-1-5-2011.aspx>

MULTIKULTURNÍ CENTRUM PRAHA. *Antidiskriminační vzdělávání a veřejná správa v ČR*. [online]. © 2006 [cit. 2013-02-14]. Dostupné z: http://www.mkc.cz/uploaded/download/Antidiskriminacni_vzdelavani.pdf

MULTIKULTURNÍ ŠKOLA. *Děti s OMJ*. [online]. [cit. 2013-02-14]. Dostupné z: <http://www.inkluzivniskola.cz/kdo-odkud-prichazi-do-cr/zaci-cizinci>

MULTIKULTURNÍ ŠKOLA. *Bariéry cizinců na české škole*. [online]. [cit. 2013-02-14]. Dostupné z: <http://www.inkluzivniskola.cz/migrace/bariery-cizincu-na-ceske-skole>

MULTIKULTURNÍ ŠKOLA. *Bariéry cizinců na české škole*. [online]. [cit. 2013-02-14]. Dostupné z: <http://www.inkluzivniskola.cz/kdo-jsou-nove-prichozi/zakladni-bariery>

ORGANIZACE SPOJENÝCH NÁRODŮ. *Mezinárodní úmluva o ochraně dětí*. [online]. [cit. 2013-02-05]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/umluva-o-pravech-ditete.pdf>

ORGANIZACE SPOJENÝCH NÁRODŮ. *Mezinárodní úmluva o potlačení a trestání zločinu apartheidu*. [online]. [cit. 2013-02-05]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/umluva-apartheid.pdf>

ORGANIZACE SPOJENÝCH NÁRODŮ. *Úmluva o právním postavení uprchlíků*. [online]. [cit. 2013-02-14]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/uprchlici.pdf>

ONLINE-SLOVNÍK. *Ghetto*. [online]. [cit. 2013-02-14]. Dostupné z: <http://www.online-slovník.cz/slovník-cizich-slov/ghetto>

POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY. *Listina základních práv a svobod*. [online]. [cit. 2013-02-05]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>

PRAŽSKÉ CENTRUM PRIMÁRNÍ PREVENCE. *Intolerance*. [online]. [cit. 2013-02-05]. Dostupné z: <http://www.prevence-praha.cz/rasismus-a-xenofobie>

PROGRAMY SOCIÁLNÍ INTEGRACE. *O sociálním vyloučení*. [online]. [cit. 2013-02-14]. Dostupné z: http://www.integracniprogramy.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=892&Itemid=294

PSYCHOWEB. *Kulturní šok*. [online]. © 2009-2010 [cit. 2013-02-14]. Dostupné z: <http://www.psychoweb.cz/slovník/kulturni-sok-kulturalni-sok---co-to-je-vyznam-podle-slovníku>

RADOSTNÝ, L. *Problematika vzdělávání cizinců*. [online]. [cit. 2013-02-14]. Dostupné z: <http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2067047>

SDRUŽENÍ OBČANŮ ZABÝVAJÍCÍCH SE EMIGRANTY. *Multikulturní akce*. [online]. [cit. 2013-02-14]. Dostupné z: http://www.soze.cz/?page_id=923

SEDUKON. *Problematika uprchlíků*. [online]. © 9.1.2012 [cit. 2013-02-14]. Dostupné z: <http://www.multikulturazlin.cz/l.php?id=19>

STOJAROVÁ, V. *Modely integrace imigrantů a jejich projevy v české politice*. [online]. [cit. 2013-02-05]. Dostupné z: <http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=204>

TOUŠEK, L. *Sociální vyloučení a prostorová segregace*. [online]. © 2013 [cit. 2013-02-14]. Dostupné z: <http://www.antropologie.org/publikace/44-prehledove-studie/143-socialni-vyloueni-a-prostorova-segregace>

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace*. [online]. [cit. 2013-02-05]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rlp/dokumenty/zpravy-plneni-mezin-umluv/umluva-o-odstraneni-vsech-forem-rasove-diskriminace-17715/>

VOJTKOVÁ, M. *Teorie mezinárodní migrace*. [online]. © 20.04.2005 [cit. 2013-02-14]. Dostupné z: <http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=253&lst=113>

VYKOUPILOVÁ, H. *Vlastenecká fronta a menšiny v ČR*. [online]. [cit. 2013-02-05]. Dostupné z: <http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=114>

VÝZKUMNÝ ÚSTAV PEDAGOGICKÝ PRAHA. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. [online]. [cit. 2013-02-05]. Dostupné z: <http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV-pomucka-ucitelum.pdf>

WIKIPEDIA. *Lidská rasa*. [online]. [cit. 2013-02-05]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Lidsk%C3%A1_rasa

WIKIPEDIA. *Xenofobie*. [online]. [cit. 2013-02-05]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Xenofobie>

SEZNAM OBRÁZKŮ, GRAFŮ a TABULEK

Seznam grafů

Graf 1: Počet let v ČR	44
Graf 2: Délka lektorské praxe	55
Graf 3: Délka lektorské praxe s cizinci.....	56

Seznam tabulek

Tabulka 1: Počet cizinců v České republice.....	27
Tabulka 2: 10 nejčastějších zemí původu cizinců v ČR	28
Tabulka 3: Počet cizinců vzdělávajících se na školách v České republice	29
Tabulka 4: Pohlaví respondentů	44
Tabulka 5: Jak se respondentůn daří v ČR	45
Tabulka 6: Důvod příchodu do ČR	46
Tabulka 7: Cítí se respondenti v ČR dobře?	47
Tabulka 8: Bránilo při příchodu něco respondentům zapojit se do dění ve společnosti	48
Tabulka 9: Druh problému	49
Tabulka 10: Kdo respondentům nejvíce pomohl	50
Tabulka 11: Chtějí respondenti v ČR zůstat	51
Tabulka 12: Vliv studia na zlepšení situace v ČR	52
Tabulka 13: Celkové vyhodnocení studentů	53

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora:	Ljuba Natalie Masset
Obor:	Vzdělávání dospělých
Forma studia:	kombinovaná
Název práce:	Význam vzdělávání pro integraci cizinců
Rok:	2013
Počet stran textu bez příloh:	68
Počet titulů českých použitých zdrojů:	14
Počet titulů zahraničních použitých zdrojů:	3
Počet internetových zdrojů:	36
Vedoucí práce:	PhDr. Jarmila Salivarová